„NIWA" TYGODNIK BIAŁORUSKI — CENA 60 gr.

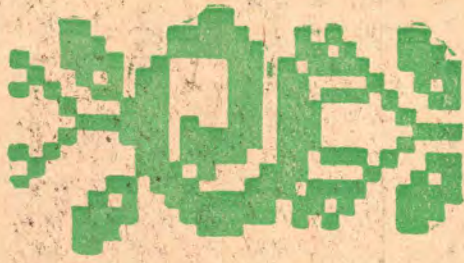

Ніва

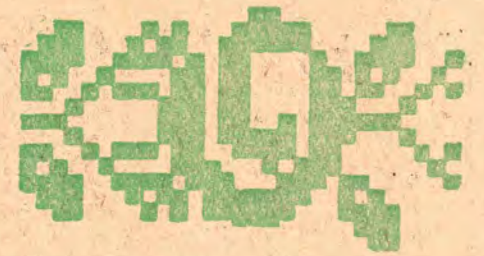

№ 21 (65) БЕЛАСТОК, 26 МАЯ 1957 г. ГОД II

Трэба паказаць грамадству Польшчы матэрыяльную культуру беларусаў

Прабываючы ў нашых вёсках вельмі часта прыходзіцца сустрэцца з прыгожымі экспанатамі народнай выяўленчай творчасці. Часта прыходзіцца сустрэцца з вельмі здольнымі майстрамі, якія маюць «залатыя рукі».

На старонках «Нівы» мы расказвалі неаднаразова аб іх. Друкавалі здымкі з іх вырабамі. Есць іх у нас на многа больш і дыяпазон іх творчасці на многа шырэйшы.

Колькі ж прыгожых арыгінальных дываноў, ручнікоў, рубашак зробленых рукамі жанчын можна забачыць у беларускіх вёсках. Можна сустрэць шмат цікавых вырабаў з дрэва. Ганчары робяць арыгінальныя вырабы з гліны. Ды і не пералічыш усяго. Адно трэба сцвярдзіць: матэрыяльная культура беларусаў вельмі багатая і варта ёй мацней чым дагэтуль зацікавіцца. Маю на думцы стварэнне музея, у якім экспанаваліся-б культурныя багацці беларускага рэгіёну.

Дагэтуль на Беласточчыне маем тры музеі: у Беластоку, Сувалках і Ломжы. Першы абразуе культуру ўсяе Беласточчыны, а астатнія акрэсленых раёнаў.

Нажаль у Беластоцкім музеі няма аддзела, які адлюстроўваў-бы матэрыяльную культуру пражываючых тут беларусаў. Есць што праўда паасобныя экспанаты, але як я сказаў няма ніякай цэласці.

Таму стаіць і перад таварыствам і перад культурнымі дзеячамі Беласточчыны задача — стварыць такую цэласць. Патрэбны музей. Стаіць пытанне: дзе яго памясціць. Найлепш было-б стварыць у адным з паветаў, дзе пражываюць беларусы. Пакуль што аднака-ж ані ў Бельску, ані ў Гайнаўцы няма варункаў каб яго там памясціць. Няма папросту будынка. Але ёсць Белавежа. Думаю, што пры існуючым там музеі можна-б было знайсці, пакуль што, адну залу на патрэбы музея. З часам знайшоўся-б іншы выхад. Гэта пакуль што адна праблема, якую трэба вырашыць, думаючы аб арганізацыі музея.

Далейшая асноўная справа, гэта экспанаты. Беластоцкі музей мог-бы пераказаць частку сваіх. Але гэта кропля ў моры, у параўнанні да таго, што можна мець.

Таму трэба шукаць экспанатаў у нашых вёсках. Хто гэта рабіў бы?

Перадусім БГ-КТ пры дапамозе Аддзелаў культуры, школ і маладзёжных арганізацыяў.

Такую дапамогу абяцае Павятовае Праўленне ЗМВ у Гайнаўцы. Іншыя паветы не застануцца з-заду. Моладзь можа многа дапамагчы і напэўна дапаможа.

ГП БГ-КТ павінна абмеркаваць гэтую справу з Павятовымі праўленнямі, а тыя з чаргі перанесці ініцыятыву да гурткоў. Там знойдуцца людзі, якія цікавяцца гэтымі справамі і падскажуць, дзе і якія экспанаты можна знайсці.

Думаю, што на працягу года можна будзе сабраць экспанаты і сарганізаваць выстаўку. Пакуль што экспанаты збіралі-б аддзелы Таварыства і пераказвалі-б іх у ГП. Тут, пры дапамозе працаўнікоў Беластоцкага музея, адбіраліся-б найлепшыя і найцаннейшыя.

Да часу сарганізавання аддзельнага музея можна стварыць беларускі аддзел у Беластоцкім музеі.

З гэтым вяжацца яшчэ адна справа. Грошы. Частку экспанатаў, найбольш цэнных, трэба будзе купляць. А Ваяводскі Аддзел культуры мае мала грошай на ўспамянутыя справы. Тым не менш, можа дапамагчы. Думаю, што пэўныя сумы знойдуцца і ў ГП БГ-КТ.

Аднака-ж на вялікія сумы лічыць не можна. Трэба разгарнуць вялікую грамадскую працу ў мэце рэалізацыі гэтай задачы.

Так сарганізаваліся сувальскі і ламжынскі музеі. Вялікіх перашкод не будзе і тут.

Трэба толькі знайсці людзей, якім гэта справа так сказаць «ляжыць на сэрцы» ГП павінна ўжо абмеркаваць план працы і прыступіць да яго ажыццяўлення.

М. МАТЭЙЧУК.

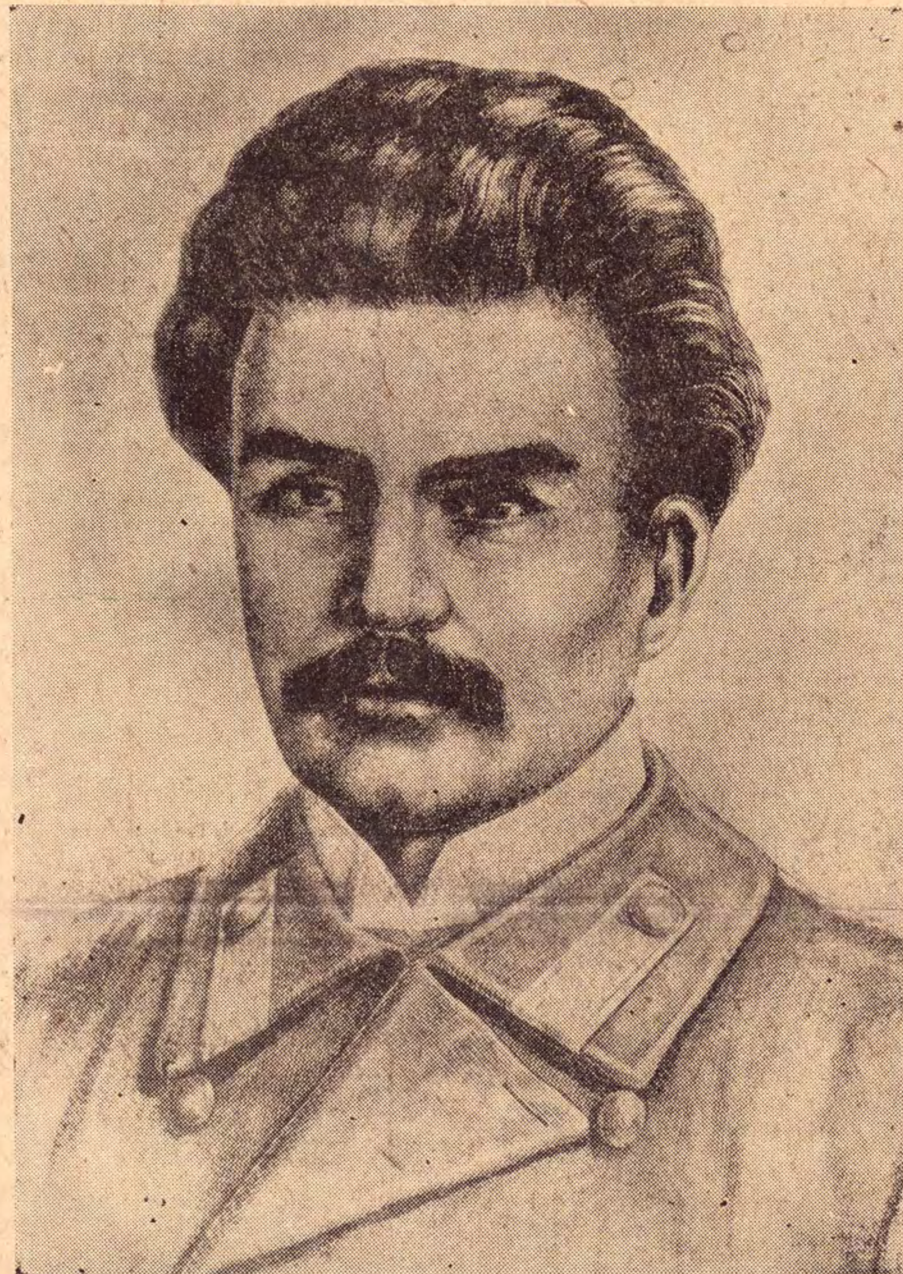

25 мая гэтага года споўнілася 40 год з дня смерці выдатнага беларускага песняра Максіма Багдановіча.

МАКСІМ БАГДАНОВІЧ.

МЯЖЫ

Кінь вокам на увесь абшар зямлі:
Вось хату шчыльна абышлі
Парканы з вострымі цвікамі,
Пасыпаныя бітым шклом.
Глядзі — ў прасторах за сялом
Мяжамі
Падзелены на нівах каласы,
Ідуць канаўкі праз лясы,
І стопудовыя гранітныя камённі
Сярод лугоў бясскрайных заляглі.
Шнуры штыкоў па ўсёй зямлі
Гараць, як дзікае хаценне.
На гасударстваў рубяжы.
Глядзі: паўсюль мяжы.

Нязмерны вольныя прасторы
Святой зямлі, — а чалавек
Мяжы, ірвы, тыны рабіў за векам век.
Хаваўся ў іх, як ліс у норы,
І жыў пужліва сам — адзін,
Дрыжачы, як лісцё асін,
Зласлівы, бессардэчны, хцівы,
Такі здрадлівы,
Для ўсіх чужы, зусім чужы.
Вакол яго — платы, мяжы.
Пабач, што робіцца за гэтымі платамі!
У надмернай працы гіне тут
Галодны і абдзёрты люд,
Каторы моцнымі рукамі
Стварыў усе багацтвы на зямлі.
Правёў ён скібы на раллі,
Ён рэйкі пралажыў чыгунак,
Заводаў коміны падняў у выш нябёс.
А сам даўно сляпы ад слёз
І ўжо забыўся аб ратунак.
Глядзі: па ўсёй зямлі святой
Шырокай хваляй залатой
Без краю блішча збожжа мора,
Цвітуць лугі, шумяць лясы...
Так многа ёсць паўсюль багацтва і красы,
А людзі нішчацца у голадзе, у зморы
Ад беднаты, ад цемнаты,
Бо скрозь — мяжы, бо скрозь — платы.

ШТОТЫДНЁВІК БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

З праблемаў IX Пленума ЦК ПЗПР

Тав. У. Гамулка распачаў свой даклад на IX Пленуме ЦК ПЗПР ад сцвярджэння, што IX Пленум з'яўляецца працягам VIII Пленума і задачай яго з'яўляецца распрацаванне праблемаў VIII Пленума.

«Асноўны сэнс VIII Пленума — гаварыў тав. Гамулка — заключаецца ў тым, што ў выніку яго пастаноў адкінута дрэнныя метады соцыялістычнага будаўніцтва, кепскія метады кіравання дзяржавай, наладзена палітыцы партыі такі напрамак каб пабудова соцыялізма была вынікам творчай працы рабочага класа і працоўных мас».

Шмат месца прысвечана ў дакладзе справе польскай дарогі да соцыялізма.

У раздзеле прысвечаным гэтай справе сцвярджаецца што «практычная дзейнасць пры пабудове соцыялізма выказала, што універсальных форм (пабудовы соцыялізма — М. М.) няма і не можа быць» У дакладзе далей гаворыцца: «хаця соцыялізм з'яўляецца універсальным, то тым не менш, формы яго пабудовы ўзалежнены ад канкрэтных умоў месца і часу».

Выходзячы з гэтага прынцыпу VIII Пленум, у мэце мацнейшага з'еднання рабочага класа і сялянства з соцыялізмам, прыняло 3 напрамкі дзейнасці. Менавіта: першае — Рабочыя рады, другое — пашырэнне правоў і кампетэнцыі Нарадовых рад, трэцяе — развіццё ўсялякіх форм сялянскага самакіравання.

Усе гэтыя тры напрамкі з'яўляюцца важнейшымі элементамі польскай дарогі да соцыялізма.

Шмат месца ў дакладзе прысвячаецца высветленню палітычнага сэнсу польскай дарогі да соцыялізма. Тав. Гамулка моцна падкрэсліў, што соцыялізму чужым з'яўляецца ўсялякі нацыяналізм, што істотай соцыялізма з'яўляецца яго міжнародны характар. Мэты соцыялізма агульналюдскія, а не толькі агульнанацыянальныя. Ставіцца пытанне: як-жа пагадзіць нацыянальную, у гэтым выпадку польскую дарогу да соцыялізма, з яго міжнародным характарам?

Істота нацыянальнай дарогі да соцыялізма ў дакладна акрэсленым сэнсе — гэта розніца ў спосабе пабудовы соцыялізма ў адной краіне ў адрозненні ад дарогі, па якой ішоў Совецкі Саюз. Нават памылкі, якія былі ўзніклі ў выніку культу асобы, не мелі асноўнага ўплыву на шляхі, па якіх крочыў Совецкі Саюз і на характэрныя рысы гэтых шляхоў.

Стаіць пытанне: Ці, калі-б у Совецкім Саюзе на пэўным этапе не было культу асобы, — то і тады трэба было-б прыняць совецкую дарогу да соцыялізма ўсім іншым на свеце краінам? Не, напэўна не.

Доказам таго можа быць сцвярджэнне XX з'езду КПСС, што: у пэўных акрэсленых умовах можна перайсці да соцыялізма без рэвалюцыйнага перавароту.

А за тым выплываюць вывады. Першае: канкрэтны шлях да соцыялізма вызначаюць канкрэтныя гістарычныя ўмовы, а таксама склад класавых сіл у адной краіне як і ва ўсім свеце. Перамога соцыялізма ў СССР і пабудова соцыялізма ў іншых краінах, стварылі новую гістарычную сітуацыю, у выніку якой паасобныя краіны могуць крочыць да соцыялізма сваім шляхам.

Другое: СССР быў першай краінай на свеце, якая будавала соцыялізм. Шмат было цяжкасцей на гэтым шляху, якія трэба было перамагаць у штодзённай працы. Але мы, маючы гэта на ўвазе, можам сёння ўжо так пакіраваць працай, каб заўчасна не сустрэцца з гэтымі цяжкасцямі. Пры гэтым трэба ўлічыць і спецыфіку кожнага народа, гістарычныя ўмовы, якія мелі ўплыў на яго аблічча і характар. Будуючы соцыялізм трэба абавязкова аб гэтым памятаць. Тым не менш, кожная нацыянальная дарога да соцыялізма, мусіць абасноўвацца на агульных характэрных для ўсіх краін прынцыпах. У гэтым значэнні польская дарога да соцыялізма мае міжнародны характар.

Далей у дакладзе шмат месца прысвечана рабочым радам.

— «Рабочыя рады — гаварыў тав. Гамулка — з'яўляюцца формай рабочай дэмакратыі ў сістэме дыктатуры пролетарыяту, у галіне вытворчасці і кіравання фабрыкамі, заводамі і г. д.».

Аднака-ж Рабочыя рады не з'яўляюцца органамі палітычнай улады рабочага класа, якімі ў мінулым былі рады рабочых дэлегатаў. Не з'яўляюцца яны таксама органамі дзяржаўнай адміністрацыі. Рабочыя рады ў фабрыках і заводах — гэта органы, праз якія рабочы клас шырэй і глыбей удзельнічае ў кіраванні народнай гаспадаркай, арганізацыйна - гаспадарчых функцыях дзяржавы дыктатуры пролетарыяту.

Рабочыя рады не з'яўляюцца адзінай формай удзелу рабочага класа ў кіраванні народнай гаспадаркай. Ці ў тых краінах, будуючых соцыялізм, дзе няма рабочых рад, рабочыя не ўдзельнічаць ў кіраванні эканомікай краіны? Хто так думае — дрэнна думае. Так не ёсць.

Партыйныя, профсаюзныя арганізацыі, якія маюць адпаведныя правы, таксама ўдзельнічаюць у кіраванні гаспадаркай.

Над праблемай Рабочых рад адбываецца шмат спрэчак. Ёсць галасы, якія прапануюць аддаць заводы на ўласнасць заводскіх калектываў. У гэтым крыецца вялікая небяспека. Такое пастаўленне справы можа давесці да дрэнных вынікаў, да разладу ў эканоміцы.

У далейшым тав. Гамулка гаворыць аб актуальнай праграме працы Рабочых рад і аб умовах, якія абасноўваюць ажыццяўленне гэтых планаў.

Існаванне Рабочых рад не выключае магчымасці існавання ў прамысловых і іншых прадпрыемствах профсаюзных арганізацыяў. Профсаюзы займаюцца агульнымі ўмовамі працы і зарплаты, а таксама соцыяльнымі справамі. Рабочыя рады асноўную сваю дзейнасць праяўляюць у галіне вытворчасці, таму патрэбная цесная сувязь паміж імі, асабліва ў вышэйшых інстанцыях. У вышэйшых інстанцыях профсаюзаў трэба паклікаць аддзелы, якія-б апрацоўвалі матэрыялы для курсаў, арганізаваных Рабочымі радамі, падтрымлівалі ініцыятыву Рад у галіне вытворчасці, абагульнялі і распаўсюджвалі іх добрую працу. Профсаюзы павінны прыняць на сябе кошты навучання Рабочых рад. Успамянутая сувязь патрэбная адным і другім. Ад гэтага залежаць вынікі іх працы.

Каб Рабочыя рады маглі добра выконваць свае абавязкі, ажыццяўляць у штодзённай практыцы ідэю рабочага самакіравання — мусяць мець рабочае соцыяльнае аблічча, па-другое — мусяць мець і соцыялістычнае ідэйнае аблічча. Гэта не значыць што ў Рады трэба выбіраць толькі рабочых і толькі членаў партыі. Вялікі націск трэба паложыць на тое, каб у Радах былі інжынеры і тэхнікі. Без іх Рады не могуць поўнасцю рэалізаваць пастаўленыя перад імі задачы. Асновай добрай працы Рад, іх развіцця, з'яўляецца актыўны ўдзел у іх працы членаў партыі. Сёння асноўнай задачай партыйных арганізацыяў, з'яўляецца: зрабіць вывады з існуючай у прадпрыемстве сітуацыі і падняць на вышэйшы ўзровень, узмоцніць сваю актыўнасць і палітычную працу з рабочымі.

Палітычнае становішча калектыву прадпрыемства, зразуменне палітыкі партыі — абасноўвае дасягненні ў працы Рабочых рад.

Партыйныя арганізацыі павінны палітычна кіраваць працай Рад, праз сваіх членаў, якія адначасова з'яўляюцца членамі Рабочай рады.

Далейшым важным заданнем у кіраванні народнай гаспадаркай пастаўленым на VIII Пленуме, з'яўляецца дэцэнтралізацыя ў яе кіраванні і павялічэнне правоў нарадовых рад.

Найбольшыя перамены, у выніку пастаноў VIII Пленума, адбыліся ў палітыцы партыі ў галіне соцыялістычнай перабудовы вёскі. Гэта самая цяжкая і адказная задача ў нашым соцыялістычным будаўніцтве.

Мы ведаем адну форму соцыялістычнай перабудовы сельскай гаспадаркі — форму вытворчай кааперацыі. Форма добрая, аднак кааператывы пабудаваныя ў мінулым перыядзе не вытрымалі спробы жыцця. З гэтага робім вывады да далейшай працы. Шукаем новых дарог. Прызналі мы, што трэба разгарнуць шырокую працу з мэтай развіцця ўсялякіх форм сельскай кааперацыі, а таксама форм калектыўнай дзейнасці ў вёсках, перш за ўсё ў сельскагаспадарчых гуртках. Нашы дасягненні ў сельскай гаспадарцы залежаць таксама ад палітычнай актыўнасці партыі, ад умацавання рабоча - сялянскага саюза. Дасягненні ў перабудове сельскай гаспадаркі залежаць і ад супрацоўніцтва партыі з ЗСЛ, якое працуе ў сялянскім асяроддзі. Гэтае супрацоўніцтва, супольная дзейнасць у рэалізацыі супольных мэт, — гэта ажыццяўленне ў штодзённай практыцы ідэі рабоча-сялянскага саюза.

Тав. Гамулка гаварыў і аб суадносінах паміж дзяржавай і касцёлам.

Зразумела і не трэба доказаў аб розніцы ў ідэалогіі партыі і касцёла, аб чужасці гэтых двух ідэалогіяў. Тым не менш, партыя айшла ў напрамку паразумлення з касцёлам, а нават згадзілася на надабавязковае навучанне рэлігіі ў школах. З такім фактам не сустрэнемся ў ніводнай з соцыялістычных краін. Інакш ёсць нават у капіталістычных краінах як напрыклад у Францыі і ЗША. Зразумела, што такая рэчаіснасць не згаджаецца са светапоглядам партыі. Аднака-ж трэба бачыць існуючую ў краіне рэчаіснасць і рабіць вывады.

Такое становішча не выключае зусім акрэсленых форм ідэалагічнай барацьбы, але павінна выключыць палітычную барацьбу.

Далейшая частка даклада прысвечана была ролі і задачам партыі.

У ажыццяўленні пастаўленых перад народам задач і рэалізацыі новых канцэпцыяў у практычнай дзейнасці, асноўнае значэнне мае не толькі змест гэтых канцэпцыяў. Галоўную ролю адыгрываюць тут людзі, якія будуць іх ажыццяўляць. У першую чаргу, праблему вырашае сіла партыі, яе адзінасць, ідэалагічнае становішча, яе сувязь з працоўнымі масамі. Партыя — гэта сама важны інструмант, які патрапіць наладзіць самыя заблытаныя праблемы нашага жыцця. А аб гэтым забываюць часта людзі, не толькі беспартыйныя, але і члены партыі. Ажыццяўленне пастаноў VIII Пленума залежыць ад моцнай, шырокай пазіцыі партыі ў народзе.

Без такой пазіцыі соцыялістычнай дэмакратыі будзе пагражаць небяспека з боку варожых соцыялізму сіл. Дзейнасць іх можна паралізаваць або ў выніку шырокай палітычнай дзейнасці партыі, або — калі не будзе такой дзейнасці — праз абмежаванне дэмакратычных свабод.

Тав. Гамулка моцна крытыкаваў тых, якія хочуць спалучыць рысу буржуазнай дэмакратыі з рысамі соцыялістычнай дэмакратыі. Такое становішча імкнецца да спагаджэння інтарэсаў эксплуататара з інтарэсамі эксплуатаванага, інтарэсаў рабочага з інтарэсамі капіталіста, інтарэсаў працоўнага селяніна з інтарэсамі памешчыка. Розныя інтарэсы эксплуататараў і працоўных акрэсліваюць і супярэчнасці паміж соцыялістычнай і буржуазнай дэмакратыямі. Далей сцвярджае: Кожная дэмакратыя мае сваё класавае аблічча.

Аб сіле партыі вырашае адзінасць яе радоў. Адзінасць партыі не можа быць механічнай адзінасцю, сляпой, абаснаванай толькі на паслушэнстве і выконванні загадаў. Такая адзінасць сведчыць толькі аб слабасці партыі. Адзінасць партыі мусіць быць свядомай, мусіць вынікаць з волі, з пераканання, з імкнення да адзінай мэты ўсіх яе членаў. Сіла партыі заключаецца і ў ідэалагічнай адзінасці яе членаў. Адзінасць партыі мусіць таксама абасноўвацца на дэмакратычным цэнтралізме.

А ёсць яшчэ такія члены партыі, якія карыстаюцца правам выказвання сваіх поглядаў і адначасова не маюць ахвоты падпарадкавацца партыі.

Не можна ўспрымаць адну частку прынцыпу дэмакратычнага цэнтралізма — дэмакратыю, а адкідаць другую частку — цэнтралізм. Таму партыя мусіць змагацца з усімі праявамі рэвізыянізма. Але не толькі рэвізыянізм аслабляе партыю. Тое-ж самае, хаця іншымі метадамі, робіць кансерватызм і дагматызм. З гэтымі праявамі таксама трэба змагацца. Яны тармазяць наш марш наперад.

Іншай крыніцай сілы партыі, з'яўляецца яе штодзённая сувязь з масамі, яе палітычная праца. Кіраўніцтва мусіць быць бліжэй працоўных мас. А маем яшчэ шмат такіх кіраўнікоў, якія стаяць далёка ад іх. Слова «кіраўнікі» мае шырокае значэнне, гэта не толькі члены Палітбюро. Кіраўнікоў ёсць тысячы, дзесяткі тысяч, а сярод іх члены партыі. Да мас павінны ісці міністры і іх намеснікі, паслы, дырэктары, кіраўнікі органаў Нарадовых рад і г. д. Аб гэтым трэба заўсёды памятаць.

Гаворачы аб сувязях ПЗПР з міжнародным рабочым рухам тав. Гамулка сказаў: — «Адзінасць дзяржаў лагера соцыялізма, адзінасць міжнароднага рабочага руху, на чале якога стаяць комуністычныя і рабочыя партыі, наша партыя мусіць сцерагчы, як зрэнок вока».

М. М.

Прамова прадстаўніка БГ-КТ на Краёвай Канферэнцыі Польскага Камітэта Абароны Міру

21 мая 1957 года ў зале Цэнтральнай Рады Профсаюзаў адбылася Краёвая Канферэнцыя Польскага Камітэта Абароны Міру.

На Канферэнцыю запрошана двух прадстаўнікоў Беларускага грамадска - культурнага таварыства.

У часе дыскусіі выступіў з прамовай член Праўлення Варшаўскага Аддзела БГ-КТ — Віктар Швед. Краёвая Канферэнцыя выбрала В. Шведа ў члены Польскага Камітэта Абароны Міру ад Беларускага грамадска - культурнага таварыства.

Каб умацоўвалася дружба

Некалькі слоў у сувязі з канферэнцыяй актыву ТПП-Р

Усепольская канферэнцыя актыву Таварыства польска - совецкай дружбы (ТПП-Р), якая адбылася 11 мая г. г. у Варшаве, з'яўляецца важным этапам у працы гэтага Таварыства.

ТПП-Р мае за сабой шмат галоў працы. За перыяд сваёй дзейнасці шмат зрабіла ў напрамку ажыццяўлення пастаўленых перад сабой мэтаў. Аднака-ж апошнім часам у дзейнасці ТПП-Р назіраўся нейкі разлад.

Арганізацыйныя перамены ў структуры Таварыства, перамены, якія адбыліся ў выніку XX З'езду КПСС у Совецкім Саюзе і Польшчы, вымагалі змены стылю, форм і часта зместу працы. Трэба было адкінуць ўсё тое, што было дрэннае ў працы Таварыства і адначасова шырэй выйсці да грамадства з інфармацыяй аб дасягненнях СССР і жыцці пражываючых там народаў.

Успамянутая нарада актыву мела за задачу абмеркаваць дагэтуляшнюю працу Таварыства, а таксама вызначыць шляхі сваёй дзейнасці ў будучыні.

Удзельнікі канферэнцыі ўнеслі многа цікавых прапаноў, якіх ажыццяўленне, несумненна, наладзіць працу Таварыства.

Адным з асноўных сцвярджэнняў прынятых на канферэнцыі — гэта сцвярджэнне, што ўсе арганізацыі, усе культурна-асветныя ўстановы павінны шырока разгарнуць працу дзеля азнаямлення польскага грамадства з дасягненнямі народаў СССР.

*

У працы ТПП-Р трэба выкарыстаць актывістаў усіх арганізацыяў, трэба выкарыстаць дзейнасць арганізацыяў, якіх напрамак супадае з дзейнасцю ТПП-Р. Маю на думцы грамадска - культурныя таварыствы нацыянальных меншасцей, пражываючых у Польшчы, а асабліва Рускае, Беларускае, Украінскае і Літоўскае. Гэта так сказаць «натуральныя браты» ТПП-Р і іх дзейнасць мусіць быць цесна з імі звязана.

У дагэтуляшняй працы ТПП-Р і ўспамянутых Таварыстваў не было амаль ніякай сувязі і гэты факт адмоўна адбіўся на дзейнасці адных і другіх.

— Ці-ж не можна было супольна працаваць? — Можна. Але ніхто аб гэтым не падумаў, ніхто не выявіў ініцыятывы ў гэтым напрамку.

А жыццё ішло шпарка наперад, ляцеў дарагі час. Цяпер трэба нагнаць страчаны час. Дзеля гэтага трэба хутка абмеркаваць планы дзейнасці і распачаць працу.

Пры гэтым трэба памятаць (моцна гэта падкрэслівалі ўдзельнікі канферэнцыі), аб спецыфіцы працы ў паасобных асяроддзях.

На Беласточчыне гэта справа яшчэ больш складаная. Тут дзелім асяроддзі не толькі на гарадское, вясковае, інтэлігенцкае, вучнёўскае і г. д.

Тут можам правесці падзел на нацыянальныя асяроддзі. На Беласточчыне жывуць беларусы, рускія, украінцы, палякі, літоўцы, яўрэі. У працы ТПП-Р трэба аб гэтым памятаць. Гэтыя асяроддзі маюць сваю спецыфіку, і гэта трэба ўлічыць апрацоўваючы планы працы.

Беларусаў найбольш цікавіць жыццё ў Совецкай Беларусі. Гэта зразумела. Робіць гэта і ТПП-Р і БГ-КТ. І чаму-ж даклады лекцыі (не толькі аб Беларусі) не можна чытаць на беларускай мове?

ТПП-Р можа апрацаваць такія даклады, а лектары БГ-КТ могуць іх чытаць іменна па беларуску. Тое-ж можна сказаць і аб культурнай дзейнасці.

ТПП-Р, як і БГ-КТ павінны супольна падумаць аб падрыхтоўцы рэпертуарных матэрыялаў. Трэба падумаць і аб супрацоўніцтве на выдавецкай ніве. Толькі такое супрацоўніцтва можа даць добрыя вынікі. Толькі такая праца прычыніцца да ўмацавання дружбы паміж народамі Польшчы і СССР.

М. М.

Першамайская дэманстрацыя.

Дэлегацыя вітае дэманстрантаў.

У музеі Міцкевіча ў Навагрудку.

Над Нараччу.

Ля 40 тановага самазвала.

У музеі Айчыннай вайны.

7 дзён на Беларусі

З пабыўкі дэлегацыі ГП ТПП-Р і ГП БГ-КТ у БССР

1 МАЯ.

У Мінск прыехалі мы за дзесяць гадзін да пачатку першамайскай дэманстрацыі. Крыху здрамнуўшы ў гасцініцы «Беларусь», роўна у 11 былі мы на Цэнтральнай плошчы, дзе маршал Цімашэнка аб'язджаў выстраенае на парад войска. Неўзабаве пачаўся і сам парад. Цэнтральная плошча вельмі надаецца да гэтага рода мерапрыемстваў. Прасторная і вялікасная. Зрэшты ва ўсім новым Мінску адчуваеш сябе свабодна, а прытым і святочна. Сёння Мінск, акрамя прыроднага святочнага выгляду, упрыгожаны чырвонасцю сцягоў, сярод якіх перавяжаюць з зялёнай палоскай і арнаментам — дзяржаўны сцяг БССР. Вайсковы парад як і дэманстрацыя працоўных беларускай сталіцы працягваліся парайнальна нядоўга і аставілі на нас прыемнае ўражанне.

Вечарам былі ў тэатры Янкі Купалы. Ставілася п'еса маладога аўтара І. Мележа «Пакуль вы маладыя». П'еса з жыцця маладых інжынераў.

2 МАЯ.

Нарач. Цудоўнае возера. Недарма прыцягвае яно вока паэтаў і турыстаў. Жаль, што купацца яшчэ нельга — холадна. Па гэтай прычыне развялі на беразе касцёр. Тут і палуднавалі. Надзвычай смакавітай аказалася бульба, прыгатаваная на месцы. Усе мы былі вельмі ўдзячны гаспадарам за прыемна праведзены дзень. У Мінск вярнуліся позна.

3 МАЯ.

Былі ў музеі Айчыннай вайны. Нашу дэлегацыю асабліва зацікавілі матэрыялы, якія датычаць партызанцкага руху на Беласточчыне. Варта было-б нашым таварышам, якія займаюцца вывучэннем гісторыі Беласточчыны ўстанавіць сувязі з музеям. Для абедзвюх старон такая сувязь была-б вельмі карыснай.

Вечар правялі ў клубе трактарнага завода, дзе выступаў з канцэртам хор Цітовіча. Хор рыхтуецца да Маскоўскага фестывалю. Яго арганізатар і кіраўнік цесна звязаны з Беласточчынай, дзе да вайны абышоў не мала вёсак і сабраў шмат фальклору, які апрацоўвае і ўключае ў праграме хору. А «Рэчанька», якую Цітовіч запісаў у Нараўцы — гэта гвоздь праграмы хору. Песня гэта здабыла шырокую папулярнасць не толькі ў Беларусі, але і па-за яе межамі. Хор выконвае таксама і польскія песні, запісаныя збіральнікам і кампазітарам на Беласточчыне.

4 МАЯ.

Аглядалі горад, былі на Аўтамабільным заводзе, а затым у Дзяржаўным Рускім Драматычным Тэатры БССР ім. М. Горкага. З горадам я ўжо ў мінулым годзе пазнаёміўся, але з не меншай цікавасцю аглядаў яшчэ раз. Палюбіў я Мінск, як і маі таварышы.

У гэтым годзе новыя вуліцы горада звяртаюць увагу абліцоўкай дамоў. Замест штукатуркі стасуюцца абліцовачныя кафлі, цаглястага колеру. Прыгожа і трывала.

На аўтазаводзе нашу ўвагу звярнуў перш за ўсё 40-тановы самазвал - Волат. Пакуль што адзіны экземпляр. Ясна, што сфатаграфаваліся пры ім. Не хутка прыдзецца бачыць гэткую аграмадную машыну.

Тэатр ставіў «Аптымістычную трагедыю» Усевалода Вішнеўскага. Перакананайча артысты аддалі атмасферу часоў Кастрычніцкай рэвалюцыі. Асабліва падабаўся засл. арт. БССР Г. К. Некрасаў у ролі матроса Аляксея. У цэлым п'еса робіць сільнае ўражанне, рэжуць вуха толькі натуралістычныя гукавыя эфекты.

5 МАЯ.

Гэты дзень астанецца асабліва памятным для нашай дэлегацыі. Былі ў Навагрудчыне, на радзіме Адама Міцкевіча. Усіх нас кранула клапатлівасць, з якою ахоўваюцца памяткі, аб вялікім польскім паэце. У Шчорсах, не менш цікавым ад дуба, пад якім Міцкевіч пачаў пісаць «Гражыну», аказалася калгасная электрастанцыя, утрыманая з выключнай любоўю. Здавалася, што знаходзімся прынамсі ў прыёмнай мінісра, або ў аранжарэі. Старшыня калгаса, Ганна Трафімаўна Кумец — выдатны прататып пазітыўнага героя повесці аб станаўленні калгаснага жыцця ў заходнебеларускай вёсцы. Надзвычай энергічная і разумная жанчына.

Світязь па-стараму чароўнае.

6 МАЯ.

Мінск. Наведалі домік, дзе адбыўся I З'езд РСДРП. Потым былі ў майстэрні выдатнага беларускага скульптара — З. Азгура. Гутарылі аб сучасным мастацтве. Скульптар — сугестыўны субяседнік і поўнасцю рэаліст. Было-б такіх больш у нас. Цяпер працуе над Францішкам Багушэвічам.

У вечары былі ізноў у тэатры імя Янкі Купалы, гэтым разам на сатырычнай камедыі Макаёнка «Выбачайце, калі ласка!». Пераарадная рэч! Зусім забыліся, што знаходзімся ў тэатры. Выдатны Малчанаў і Дзедзюшка, а Бараноўскі, у ролі Гарошкі, непараўнаны.

7 МАЯ.

Апошні дзень нашай пабыўкі ў Мінску. Зранку з'ездзілі на Мінскае мора. Гэта велізарны штучны басейн, створаны 15 км ад горада. Даўжыня акружнасці 50 км. Гэта ўлетку сапраўдны рай для мінчан. Пабывалі яшчэ ў музеі Янкі Купалы і развіталіся са сталіцай Беларусі. Выязджаем зачараваны дружалюбным і сардэчным прыёмам, з якім мы сустракаліся штодня, незалежна ад таго, у якім асяроддзі знаходзіліся, ці з кім-бы ні гутарылі. На кожным кроку спаткалі шчырых прыяцеляў які ганарацца сваёй краінай і якіх радуе кожнае асягненне свайго блізкага суседа. Гэта і ёсць інтэрнацыяналізм.

Г. ВАЛКАВЫЦКІ

Фото — Д. ПРЭС

Ля кургана Міцкевіча ў Навагрудку.

У калгаснай электрастанцыі.

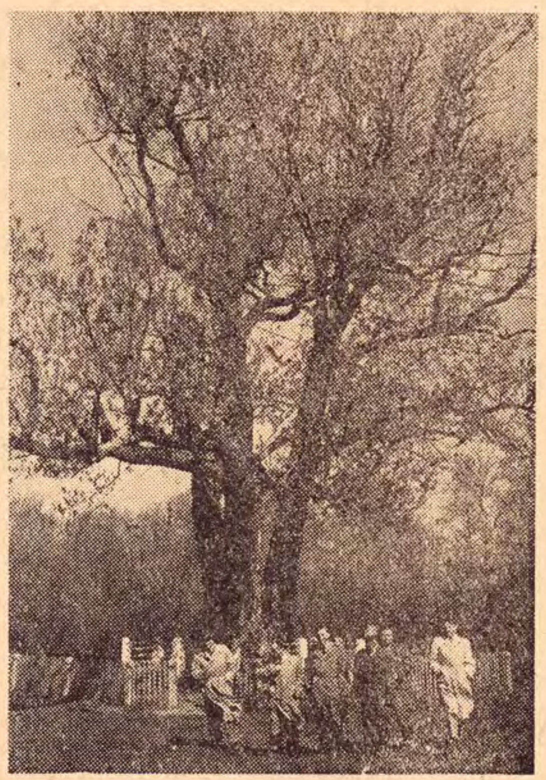
Пад дубам Міцкевіча.

Перад Домам Урада.

У майстэрні З. Азгура.

Над Світяззю.

Стары Арсень жыве па-новаму

Праменні чырвонага, заходзячага сонца заглядалі ў маленькае акенца ў шчыце хаты, быццам хацелі ўбачыць сколькі кадушак і мяшкоў са збожжам знаходзіцца на гары ў Арсеня Байсіцкага. У гэты час гаспадар хаты спяшаючыся даваў нанач корм каровам, пасля прынёс з гумна вязку саломы і кінуў у загароду кормніку і зачыніўшы хлеў накіраваўся дахаты.

Уваходзячы ў хату на хвіліну спыніўся ў сенях і глянуў на мяшкі са збожжам, якія ляжалі адзін на другім. Задаволена ўсміхнуўся. Увайшоўшы ў хату загадаў для малодшага сына распаліць у пліце і дапамагчы 13-гадовай Жэні стругаць бульбу. Праз нейкі час у гаршках ужо кіпела.

Калі стары Арсень насыпаў бульбу ў міску і наліваў зацірку, увайшоў у хату ўпоўнаважаны, Сцяпан Дужэй, з нейкім чалавекам.

— Начлежніка вам прывёў, сёння на вас чарга — сказаў і стаў закурваць папіросу.

— Ну, калі так, дык прашу распранацца, якраз папалі на гарачую бульбу — прамовіў ветліва гаспадар.

Калі начлежнік сядзеў ужо на крэсле, а Сцяпан Дужэй на нізенькім столачку, гаспадар хаты прынёс кавалак грубой саланіны, парэзаў, дасыпаў у пліту сасновых шышак і паставіў на агонь патэльню.

Начлежнік, як назваў яго ўпоўнаважаны, жыва распытваў аб поспехах кааператыўшчыкаў. Відаць было, што пачалі яны яшчэ на дарозе аб гэтым гутарыць. Сцяпан Дужэй ахвотна і падрабязна расказваў аб жыцці - быцці свайго сельгаскааператывы, аб тым, што сёння на сходзе пастанавілі яны купіць трактар, прычэпу, культыватар, сеялку і два 5-ці лямешныя плугі, што ПОМ больш не будзе абдзіраць іх, што цяпер кааператыўшчыкі пачуліся сапраўднымі гаспадарамі свайго кааператыва, што не кіруюць імі павятовыя ўлады, што...

У голасе Сцяпана Дужэя адчувалася здавальненне. Нахмурыўся ён толькі тады, калі ўспомніў сітуацыю, якая існавала ў сельгаскааператывах пасля VIII Пленума ЦК нашай партыі.

— Як пачалі разбураць кааператывы ў суседніх вёсках, на некаторых нашых членаў таксама напаў дурман.

— Каб не партыйныя — падказаў стары Арсень — дык напэўна распаўся-б наш кааператыў. — Але дзякаваць Богу, што хваля гэта прайшла і стала спакойна ў нашай вёсцы — дадаў ён і злажыўшы рукі паглядзеў на абраз, які вісеў на покуці.

— Я не ведаю як мы жылі-б — кажа далей Арсень. — Гаспадарыць цяпер нам старым аднаасобна — было-б вельмі цяжка, ды карысці з гэтай працы было-б мала.

— А вы ведаеце, Арсень у нашым кааператыве самы багаты чалавек, за працу атрымаў больш чым 60 цэнтнераў збожжа — звярнуўся Сцяпан Дужэй да свайго субяседніка, пры чым хуценька ўстаў са столачка і насцеж адчыніў дзверы. — Гляньце — паказаў рукою на мяшкі ляжачыя пад сцяною ў сенях — а гэта яшчэ не ўсё, ужо на гару колькі занёс. Яму цяпер жыць і не ўміраць, толькі жаніцца трэба — зажартаваў.

Жарт гэты выклікаў у старога Арсеня глыбокі ўздых і смутак на твары.

— Эх, каб жыла мая жонка... Яна бедненькая, царства ёй нябеснае, памерла без пары. Падняла кадушку і штосьці адарвалася ў сярэдзіне. За тры дні памер...

Не дамовіў Арсень — ў вачах яго заблішчэлі слёзы. Паглядзеў ён на сваіх, ужо не малых дзяцей, якіх пагадаваў без маткі, пасля дастаў з-за пазухі капшук, выняў здымку нябошчыцы, паглядзеў, яшчэ раз глыбока ўздыхнуў і падаў у рукі незнаёмаму. Два старэйшыя сыны, якія нядаўна ўвайшлі ў хату сталі закідаць бацьку, што ён нішчыць здымку, носячы яе ў кішэні. Бацька нічога не адказаў, абцёр парасеўшыя вочы і пачаў запрашаць свайго суседа і начлежніка за стол. Сцяпан Дужэй адмовіўся, хутка палаў руку госцю і выйшаў з хаты.

Начлежнік сеў за стол і ўзяўся за лыжку.

— А чаму гэта толькі для мяне вы засквараілі... — спытаў.

— Бачыце, цяпер вялікі пост, а да таго сёння пятніца.

— Ежце вы, калі ласка, не зважайце на нас. Мы так яшчэ па-старынаму, так як нашыя бацькі — тлумачыўся стары Арсень. Ён зараз-жа перахрысціўся і хутка стаў есці бульбу і запіваць заціркай.

Пасля вячэры ізноў пачалі размаўляць.

Арсень доўга расказваў пра сваё цяжкае жыццё ў мінулым, пасля пра сваю працу ў прошлым годзе ў сельгаскааператыве, аб тым, як яму сыны дапамагалі пасвіць кааператыўныя каровы, якую вялікую дапамогу пры пасенні кароў аказваў сабака, расказваў пра млын кааператыўны, які дае ў год больш 40 тысяч даходу, пасля пра тое, што ў іх малавата сіласу падрыхтоўваюць, успомніў таксама пра крайзэгу, якую можна было-б падрамантаваць і пілаваць сялянам дошкі.

— Каб менш чым 4 1/2 кг выпала на працадзень, каб горш жылося нам — дык магчыма, што і наш кааператыў распаўся-б. У гэтым уся наша сіла, што мы жывем лепей, заможней ад аднаасобнікаў, лепей жывем у параўнанні з тым, як жылі мы да часоў калектыўнай працы ў нашай вёсцы.

Старшы сын Арсеня — Пятрук, які сядзеў на прыпечку і забаўляўся з двума сабакамі і катом, да расказу бацькі час-ад-часу дакідаў па некалькі сказаў, дапаўняючы яго гутарку.

— Патрэбна нам яшчэ цэнтрыфуга. З малака было-б больш карысці. Пятрук стаў успамінаць як пачаткова людзі не хацелі выходзіць на працу, быццам не для сябе працавалі, а для дзяржавы, спрачаліся паміж сабою, многа было непрыемнасцей калі будавалі кароўнік, свінарнік, канюшню, і свіран.

Бацька ківаў галавою ў знак пацвярджэння.

За акном гуляў вецер і наносіў цёмныя воблакі на ясныя зоры. Пеўні выспеўвалі ўжо поўнач. Сабака відаць збудзіўся, брахнуў некалькі разоў і змоўк.

Трое найменшых дзяцей ужо моцна спалі. Пятрук паслаў для начлежніка ложак і стаў раздзявацца. Праз некалькі хвілін згасла электрычная лямпа. Стары Арсень хутка заснуў. Вядома, напрацаваўся. Ён з'яўляецца бацькам і маткай для сваіх дзяцей, гаспадаром і гаспадыняй у хаце.

* * *

Назаўтра, яшчэ не ўзышло сонца, а стары Байсіцкі са старэйшым сынам збіраліся ехаць у Беласток, купляць сыну касцюм.

— Пятрук ужо кавалер, яго трэба прыгажэй апрануць на Вялікдзень — думаў бацька.

Перад адыходам на цягнік, ён разбудзіў Жэню і напомніў ёй, каб не спазнілася ў школу. Начлежнік развітаўся з Арсенем і накіраваўся ў сваю дарогу.

Ранак быў студзёны. Высока, амаль пад воблакі ўзляцеўшыя жаваранкі прыгожа спявалі над 6-ці гектаравым кааператыўным садам.

У гэты час новы старшыня кааператыва, Алесь Дужэй, са старым старшынёй, Янкам Усціновічам і Міколай Зялёмухай ішлі на працу пры невыкончаным яшчэ новым, вялікім кароўніку.

Незадоўга за імі дачка сакратара партарганізацыі — Лілька ішла карміць авечак, а жонка малагутарлівага бухгальтара — Ніна Бублей са сваёй залогай Жэняй спяшаліся падрыхтоўшы спеданне кааператыўным свінням.

Пятрук Усціновіч насыпаўшы аброку коням спраўджаў упраж.

Ужо 6-ую вясну калектыўна працуюць сяляне ў беларускай вёсцы Лужаны (Беластоцкі павет). Разам будуюць новае, лепшае жыццё.

МІХАСЬ ХМЯЛЕЎСКІ

Дом культуры ў Міхалове

Пабудова Міхалоўскага Дома культуры была закончана ў мінулым — 1956 годзе. Гэта вельмі прыгожы, абшырны будынак. У прасторных памяшканнях кожны вечар збіраецца жыхары, асабліва моладзь. Арганізаваўся тут калектыў мастацкай самадзейнасці, ёсць чытальня, бібліятэка, радыёаматарскі гурток і іншыя.

У недалёкай будучыні Міхалоўскі Дом культуры сарганізуе выстаўку народнай творчасці з аколіц Міхалова. Прадугледжана паказаць такія экспанаты, як: тканіны, карункі, вырабы з лазы, і г. д.

Тэкст і фота — А. О.

ЗІНАІДА БАНДАРЫНА

Ой, рана на Івана*

(Старонкі маленства Янкі Купалы).

Ледзь паказаўся Янка на парозе, заспяшалася Бянігда Іванаўна:

— Ясік, есці!

— Зараз, матулечка!

А сам прыхінуўся да прыпечка, дзе гарэла лучына, і зноў не адарвецца ад кнігі. Прагневаецца Бянігда Іванаўна, потым возьме дайніцу і пойдзе на работу. Прачнуцца дзяўчаткі ўначы. Глядзяць: Янка пры лучыне чытае кнігу. Ежа на стале некранутая. А ён перабірае вуснамі, паўтарае:

Заунывный ветер гонит
Стаю туч на край небес.
Ель надломленная стонет,
Глухо шепчет темный лес.

На ручей, рябой и пестрый,
За листком летит листок,
И струей сухой и острой
Набегает холодок.

Усё гэта бачыў Янка, калі пасвіў у лесе скаціну. Сустракаў надломаную яліну і слухаў, як яна стагнала на ветры. Ручэй таксама слухаў, рабы ад восеньскага лісця. Бачыў такую прыгожую ў гэтую пару чырвоную асінку і магутны дуб, з поўднёвага боку сакавіта - зялёны, а на поўначы чырвона - залаты. Яснае сіняе неба атуляла іх, песціла. На сэрцы ад гэтага харацтва станавілася лёгка, радасна, хацелася аддзякаваць за яго лесу, полю, сіняму небу, сустрэчным людзям.

На другі год у пачатку зімы Янку ўдалося паступіць у Сенніцкую народную школу. З вялікай ахвотай пачаў ён вучыцца. Стаў браць у настаўніка кнігі. Так было зімою. На прадвесні бацька адчуў, што без сына гаспадарыць яму ўжо цяжка, няма здароўя. Аднойчы Янка вярнуўся са школы пад вечар, расклаў свае кнігі і сшыткі на стале.

Да яго падышоў бацька і, пазіраючы некуды ў бок, каб не сустрэцца вачыма з Янкам, з відавочнай неахвотай, але як заўсёды — «як сказаў, то адрэзаў», — прамовіў:

— Чытаць і пісаць умееш. Хопіць. З такою навукай я ўсё сваё жыццё жыву, і не горш за другіх людзей.

Пярэчыць бацьку нельга.

Неўзабаве ў Луцэвічаў нарадзіўся яшчэ адзін хлопчык. Назвалі яго Казімірам.

І бывала так: Бянігда Іванаўна на панскім двары, бацька таксама на рабоце, дзяўчаты полюць грады ў гародзе, а Янка, прыгнаўшы з поля жывёлу, падсядзе да калыскі і забаўляе малодшага брацiка. Расказвае яму, як бегаў «бай» у чырвоным каптане, як працавалі пчолы на трутня-дармаеда. Складна атрымліваецца ў Янкі, зусім як у песні. Толькі ў яго свае словы да гэтай песні, сам бачыў у лесе пчол і трутня, пра «бая» не раз спявала яму маці, як калыхала.

АДНОЙЧЫ ЛЕТАМ.

Летам у маёнтак з'язджаліся дачнікі. Янка бачыў добра апранутых дзяўчынак і хлопчыкаў. Цэлыя дні праводзілі яны ў шумных забавах і гульнях. Сярод хлопчыкаў былі яго аднагодкі і значна старэйшыя. Нярэдка яны выходзілі ў гімназічнай форме, туга падпяразаныя шырокімі скуранымі рамянямі, і тады здаваліся яму непрыступнымі. Але бывала і так: скінуўшы з сябе форму, яны амаль галышом імчацца да рэчкі, там абмажуцца глінай і пачынаюць гуляць у чырвонаскурых індзейцаў.

Схаваўшыся ў вербалозе, сачыў за імі Янка, стаяў як зачараваны. Індзейцы вымушаны былі адступаць ад нападаючых. Асабліва Янку падабаўся іх правадыр, рухавы, танклявы юнак, малады студэнт, які ў гульні пераўтвараўся ў хлапчука.

— Стоп! Гэта не па правілах! — час-ад-часу чуўся яго гучны голас, калі «варагі» пачыналі кідацца каменнямі ў індзейцаў ці намагаліся сцягнуць ім у вочы пясок.

Здавалася, у самую крытычную хвіліну ён не падаў духам. Перахопліваў рукой нацэленыя на яго стрэлы, аддаваў загады. На прапанову-ж здавацца раптам крыкнуў «Уперад!» і сам кінуўся на «варожае войска». Вось яго ўжо не відаць. Змялі. Б'юцца: хто лукам, хто проста кулакамі. Але вось юнак падняўся. Паваліў аднаго паніча, другога. Нехта заплакаў. Нехта кліча на дапамогу старэйшых. А правадыр і яго войска ўжо захапілі лодку, трубяць перамогу. Ад хвалявання Янка ўзнімаецца на ўвесь рост. Яго бледны ўзрушаны твар, убачаны знянацку сярод зялёных зараснікоў, прыцягвае агульную ўвагу. Правадыр, як належыць у такім выпадку, урачыста падыходзіць да яго, працягвае руку, гаворыць:

— Вітаем цябе, бледнатвары брат! Калі табе патрабуюцца дапамога і абарона, звяртайся да нас.

Янка не адразу знаходзіць што яму адказаць. Моўчкі паціскае працягнутую руку. За яго адказваюць вочы, у іх жывая цікаўнасць і павага.

У маёнтку ўжо заліваўся звон, склікаючы хлапчукоў на абед.

— Мяне завуць Валодзя... Мы з татам тут госцім. Прыходзь да нас гуляць. Добра? — скорага-

*) Пачатак глядзі ў № 17, 18, 19 і 20 „Нівы"

© PDF: Kamunikat.org 2022 © Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2022

ТАКІХ НАМ БОЛЬШ...

У Каралёвым Мосце Янка Рамаe ноўскі застаў зусім апустошаны будынак і непрыхільнае асяроддзе. Жыхары добра памяталі даваеннага настаўніка, Трача, які неміласэрна біў дзяцей і здзекваўся над імі, з якім прыходзілася навет судзіцца. Розныя бывалі настаўнікі. Але Рамаe ноўскі хутка здабыў сабе асяроддзе. Можа гэта таму, што ён сам паходзіў з недалёкай вёскі Ялоўкі, а сваю першую працу, інакш кажучы, гадавую бясплатную практыку, адбыў у самых бедных і запушчаных аколіцах Палесся.

Новасарганізаваны Бацькаўскі камітэт хутка і сур'ёзна ўзяўся за работу. Бацькі хутка злажылі грошы, купілі паццаркоўны дом і паставілі школу. Замест 300 тысяч гэта школа каштавала дзяржаве толькі дзесяць тысяч.

У школе, дзе загадчыкам ёсць Рамаe ноўскі няма дзяцей гультаёў і абібокаў.

— Якім спосабам вы дайшлі да такіх асягненняў —я запытаў настаўніка.

— Трэба, каб вучань зразумеў, што настаўнік — гэта яго самы шчыры прыяцель. Што ўсё, што толькі ў школе робіцца — гэта для яго дабра.

Нямала таксама трэба было папрацаваць з самымі бацькамі. — Хочаце, каб вашы дзеці былі добрыя — працуйма сумесна. Пры вас яно знаходзіцца больш часу, чым у школе, пры настаўніку. Прывівайце ў яго дакладнасць, сістэматычнасць і іншыя добрыя звычкі — я гаварыў бацькам — кажа Рамаe ноўскі. І бацькі стараюцца так рабіць.

Але не толькі ў навучанні бяруць бацькі прыклад са школы.

Аднойчы ўбачылі, Рамаe ноўскі выорвае цаліну.

— Што вы тут робіце — «пане кіраўніку», хіба капусту будзеце садзіць? — пытаюць.

— А так, капусту буду садзіць — сур'ёзна адказвае Рамаe ноўскі.

— От вы ўсё любіце жартаваць — адказалі гаспадары.

Але ўвосень аказалася, што Рамаe ноўскі не жартаваў. Капуста вырасла і не абы якая, лепшая як у іншых гародах.

— Як вы гэта робіце, хіба якія чары ведаеце? — пыталі сяляне.

— Гэтыя «чары» маеце ў кніжцы. Гляньце ў кніжку. Не маеце — прыйдзіце да мяне.

І так школа сталася навучальнай і выхаваўчай пляцоўкай.

Людзі пачалі сеяць новыя карысныя расліны, як эспарцэту, люцэрну, рэпу алеістую, памідоры.

Перад заняткамі я пайшоў агледзець школу. Усюды чыстата, прыгожа. У гэтай школе ўсё ў парадку.

Пазнаёміўся я з вучнямі VII класа. Яны чытаюць «Ніву», але нажаль толькі двух з'яўляюцца падпісчыкамі.

— Шкада, — кажуць, — што сёння ў нас няма «беларускага», а мы хацелі-б, каб вы прыйшлі на наш урок.

Але, калі я потым другі раз увайшоў у клас і настаўніца Калінoўская сказала: — Дзеці, сёння не будзе гісторыі, а будзе...

— Ведаем, ведаем — закрычалі з радасцю дзеткі — будзе беларуская мова.

Любяць яны сваю родную мову. Пасля першага ўрока, VII клас — значыцца «выпускнікі» — гэтай школы прасілі мяне, каб зрабіць ім здымак з іх любімай настаўніцай і загадчыкам школы. Паміж сабой паставілі Рыська Савіцкага — гордасць школы. Рысек заняў першае месца ў павятовай матэматычнай алімпіядзе. Паедзе на ваяводскія спаборніцтвы, а хто ведае, як добра ўдасца тады можа і на агульнапольскія. Хто ведае...

Усе яны калісь, як птушкі, разляцяцца з гнязда — школы, але ўсе яны што-б не рабілі — заўсёды ўспомняць свайго лепшага настаўніка, які не шкадаваў ані сваіх сіл, ані здароўя, каб з іх зрабіць найлепшых людзей.

Я цешуся, што магу пісаць пра такога настаўніка, а мы ўсе хацелі-б каб такіх настаўнікаў было як найбольш.

І. РЫЕІНСКІ.

Вучні VII класа з Каралёвага Мосту са сваімі настаўнікамі. *Фото — Р.*

Ці сапраўды наша дзейнасць без перспектыў

Наша беларуская культура існавала і існуе, хоць часта не на такім узроўні, на якім хацелася-б яе бачыць.

Але ў асноўным, калі разыходзіцца аб мінулае, — мы беларусы не сароміцца, а ганарыцца павінны сваімі слаўнымі традыцыямі. Нягледзячы на пастаянны нацыянальны і соцыяльны прыгнёт беларускага народа, спадчына беларускай нацыянальнай культуры вялікая. Бяла толькі ў тым, што, па розным прычынам, невялікая частка яе вядома шырокім масам беларускага народа.

А нельга-ж любіць, нельга шанаваць, зжывацца, зрастацца з тым, чаго не знаеш, не бачыш і аб чым не чуў. Таму нічога дзіўнага, што беларусы не моцна, не кроўна звязаны са сваім. Яны схільны хваліць чужое толькі таму, што свайго не знаюць, самі не ведаюць, што маюць.

У магчыма, як найшырэйшым маштабе раскрыць цудоўную, хвалюючую прыгожасць і сілу беларускай нацыянальнай культуры перад усімі беларусамі, разам з гэтым і гэтым самым, зашчапляючы ў беларусах пачуццё любві да свайго, інакш кажучы пачуццё патрыятызму — вось асноўная задача беларускага культурнага руху ў Польшчы, у дзейнасці БГ-КТ у прыватнасці.

Беларускі рух у Польшчы не абмяжоўваецца выключна да культуры. Ён-жа і грамадскі рух (Беларускае грамадска - культурнае таварыства). Значыць беларускі рух у Польшчы змагаецца за вышэйшы матэрыяльны і ідэалагічны ўзровень беларусаў, а тым самым змагаецца за хутчэйшую пабудову сацыялізма ў нашай краіне.

Дзейнасць БГ-КТ у Польшчы не мае вузкаабмежаванага значэння: арганізаванне гурткоў мастацкай самадзейнасці і т. п. Мастацкая самадзейнасць — гэта адна з форм у дзейнасці Беларускага таварыства. Дзейнасць таварыства, па-мойму, павінна быць разумета, як неадлучная частка агульнай культурна-грамадскай дзейнасці ў нашай краіне.

Для чаго ўсё гэта пішу? Для таго, каб падкрэсліць агромныя перспектывы ў гэтым кірунку.

На нядаўнай канферэнцыі настаўнікаў і загадчыкаў школ, дзе беларуская мова выкладаецца як прадмет, я сустрэлася з фактам, які, калі і прыходзіў у галаву, дык толькі між іншым, а які ўсё-ж такі моцна ўкараніўся сярод беларусаў, асабліва сярод інтэлігенцыі, па паходжанню беларускай.

Гэта іменна факт, што беларуская інтэлігенцыя ці будучая інтэлігенцыя не бачыць перспектыў свайго росту, не бачыць перспектыў для разгарнення працы, карацей кажучы — не бачыць перспектыў аванcу.

Чаму не бачыць? Хіба толькі таму, што мала зацікаўлена ў гэтым. І вось таму, што быццам-бы няма перспектыў, няма і масавага імкнення здабыць адукацыю па лініі беларускай мовы. Таму, сцвярджаюць некаторыя, і беларускія настаўнікі ахвотней вывучаюць, напрыклад, матэматыку на Завочнай Настаўніцкай Студыі ў Беластоку, чым беларускую мову, на той-жа студыі.

Гэтая нявера, нябачанне перспектыў, удзяляецца і простым вясковым людзям, якія кіруючыся псеўдапрактычным поглядам, таксама часта ўсумняюцца ў патрэбе навучання беларускай мовы ў школе і ў патрэбе пазнавання свайго роднага. Таксама не бачаць перспектыў.

Хто-ж ім іх пакажа — гэтыя шырокія перспектывы на роднай культурнай і грамадскай ніве? Хто-ж як не інтэлігенцыя — перадавая частка народа, павінна гэта зрабіць?

Зразумела, што задачы нялёгкія і патрабуюць многа кваліфікацый, многа адданасці, ахвярнасці і любві да справы. Але трэба зразумець, што ўсё гэта патрэбна, што гэта проста абавязак наш.

ВЕРА ЛЕУЧУК.

воркай кідае на развітанне «правадыр». І Янку шкада растацца з ім, шкада, што з казачнага героя ён раптоўна ператварыўся ў простага дачніка-юнака.

І ўсё-ж такі гэты хвалюючы бой з індзейцамі паслужыў пачаткам вялікай дружбы.

З кожным днём Янку ўсё мацней цягнула да Валодзі. Яны згаворваліся і часцей за ўсё сустракаліся ў лесе. Захоўвалі гэта ў тайне, так цікавей. Сабе і таварышу Янка змайстраваў свісткі. Валодзя бачыў, як ён выразаў з ліпавай галінкі простую палачку, зрабіў на ёй надрэз і стаў біць зверху тронкам нажа. Потым лёгка зняў кару, і атрымалася акуратная трубачка з невялікай адтулінай. Яшчэ некалькі рухаў нажом, і ў руках яго выдатны свісток — ні за якія грошы такога не купіш у горадзе. Валодзя быў значна старэйшы за Янку і ў той-жа час многаму сам у яго вучыўся.

— Ясь, ты павінен прыехаць у горад і паступіць у наша рэальнае вучылішча. Бацька ўсё ўладзіць, я яму скажу. Чуеш, Ясь?!

Уверсе над імі скрыпнуў сухі сучок. Саскочыла на зямлю вавёрка. Яна стала на заднія лапкі, глянула на прыціхлых сяброў і гэтак-жа лёгка махнула пушыстым хвастом, мільганула ў паветры, загойдалася на суседняй галінцы. Валодзя свіснуў — і як ветрам змяло вавёрку. Колькі ні прыглядаліся, ні шукалі, няма і паміну.

— Нічога, яна яшчэ прыбяжыць, каб на нас глянуць. Вавёркі цікаўныя надта, абавязкова трэба ёй ведаць, хто напалохаў. Людзям давяраюць, усё роўна як казулі, — супакойваў Янка.

— А ты і казулю бачыў? Ці-ж яны тут водзяцца?

— Водзяцца ў нізіне, дзе алешнік. Я неяк будан сабе зрабіў. Сяджу, чытаю. Потым чую — нехта крадзецца. Расхіліў галінкі, гляджу, а гэта казуля, з белай лапінкай на лбе і боцікі на нагах белыя. Паглядзела на мяне і пабегла. А гадзіны не прайшло і зноў з'явілася.

— Давай і мы сабе будан зробім.

— Давай.

Хлопцы разышліся па лесе, збіраючы голле і толькі час-ад-часу давалі аб сабе знаць вясёлым залівістым свістам. Як і Янка, Валодзя хадзіў па лесе басанож і не баяўся накалоць ногі. Пакуль яны зрабілі будан, абодва так перапэцкаліся, што сталі зусім падобнымі на індзейцаў. Тут узнікла ў іх новая гульня ў Рабінзона і Пятніцу...

Прайшоў тыдзень, а можа, і больш.

Цяпер ужо Валодзя не толькі прыносіў у будан Янку чытаць свае любімыя кнігі, але і вырашыў сам яго рыхтаваць да паступлення ў рэальнае вучылішча.

Праўда, таямнічасць іх сустрэч некалькі парушылася. Каб стрымаць сваё слова, Валодзя ва ўсім даверыўся бацьку. І так пратрубіў яму вушы аб Янкавых здольнасцях, што дабіўся і бацькавай прыхільнасці да новага сябра.

Толькі і ў добрых справах бывае нямала перашкод. Такой перашкодай для Валодзі былі Янкавы бацькі. Яны то прымушалі сына нянчыць малодшых дзяцей, то давалі яму іншую хатнюю работу. Толькі па нядзелях бывае ў Янкі вольны час. Але гэтага мала. Тады Валодзя надзеў сваю студэнцкую форму з бліскучымі гузікамі і неяк падвечар прыйшоў у дом да Луцэвічаў.

Яму вельмі спадабалася чыстая ўтульная хатка і, галоўнае, што і бацька і маці Янкі размаўлялі з ім як з дарослым, усімі паважаным чалавекам. Яму нават пачало самаму здавацца, што ён быццам стаў вышэйшы ростам, разумнейшы.

Янкавы бацькі не ведалі, куды яго пасадзіць і як прывітаць.

Бянігда Іванаўна накрыла стол чыстым абрусам, паставіла перад Валодзем талерку з мёдам, сметанковы сыр, прынесла шклянкі і збанок малака.

— Хлеб на стале, рукі свае. Чым хата багата, тым і рада. Гэтак па звычаю, каб дарагі госць не забыў да нас дарогу, — з ласкавай усмешкай гаварыла яна.

Усё здавалася Валодзю надзвычай смачным, быццам ніколі яшчэ не каштаваў ён такіх прысмакаў ні дома, ні ў гасцях. У гэты дзень ён дабіўся згоды ад бацькі, што на будучае лета ўсе канікулы правядзе ў Луцэвічаў.

Заняткі з Янкам пайшлі больш паспяхова.

* * *

Неўзабаве дачнікі пачалі раз'язджацца. Як у ваду апушчаны, праводзіў Янка вазок, на якім ехаў у горад Валодзя са сваім бацькам.

На нейкі момант яму здалося, што разам з імі ў воблаку пылу патанулі ўсе яго надзеі, усе радасці. Пуста, самотна. Ён не мог стрымаць свайго гора, прыхіліўся да старой бярозы і горка заплакаў.

Чыесьці мяккія, ласкавыя рукі абхапілі яго за плечы, павярнулі тварам да сябе.

Маня?! Так, гэта была яна. Ні слова не гаварыла, не суцяшала, а толькі запыталася:

— Ясік! Пойдзем у грыбы? На цэлы дзень у нядзелю пойдзем...

Чакае не дачакаецца Янка будучага лета, новай сустрэчы з Валодзем. Сумна цягнуцца непагодлівыя асеннія дні. І здаецца — няма ім канца, як няма канца нягодам, якія зноў, быццам хмары, згрудзіліся над Луцэвічамі.

(Працяг будзе)

Ліст у рэдакцыю

Мы не ўспрымем мастацкіх недарэчнасцей

Дарагія сябры! Я, як сталы чытач «Нівы», пасля прачытання фельетона «Штучнае мастацтва» — хачу падзяліцца з Вамі сваімі думкамі.

Неабходна падкрэсліць, што «Ніва» першая выступіла з праблемай даступнасці мастацтва для працоўных. Сучаснае выяўленчае мастацтва нельга назваць нашым мастацтвам, так як яно з'яўляецца выдумкай малай, адарванай ад рэчаіснасці, групы мастакоў. Дзеля таго гэтае мастацтва зусім далёкае і чужое для працоўных.

Большасць нашых тыднёвікаў стараюцца папулярызаваць гэтых мастакоў, а некаторыя часопісы змяшчаючы рэпрадукцыі карцін абстракцыяністаў і сюррэалістаў падаюць цэны карцін, стараючыся праз гэта здабыць сабе пакупальнікаў.

Мастакі прыстасоўваюцца да скажонага смаку заходніх маніякаў і бяруць прыклад з мальны Бэтсі, таксама займаючайся мазнёй.

Як вобраз сучаснага мастацтва для шырокіх мас пасылаю вам некалькі рэпрадукцыі. Са словам мастацтва мы спалучаем харство, прыгожасць форм, праўдзівасць і талент у пе-

Ежы Скаржынскі. Партрэт мужчыны. 34х49 см, тэмпера цана 420 зл.

радаванні пачуццяў і настрою паказанага сюжэта.

Наша эпоха — гэта рэальны быт, самаахвярны труд і масавае намаганне народа будуючага сацыялізм. І нашае мастацтва павінна рэальна перадаваць пафас будней, геройства або самаадданасць працоўных іх пры-гожасць чашых пейзажаў, у якія ўвайшлі новыя элементы.

Мы захапляемся карцінамі Коссака, які паказвае на іх конных уланаў. А чаму-ж нашы лётчыкі, танкісты, пагранічнікі не заслугоўваюць на мастацкае адлюстраванне.

Тое, што ў Савецкім Саюзе не распаўсюджаны кубізм, абстракцыянізм, свабодны рэалізм і гд. — гэта зусім не сведчыць аб адсталасці савецкага мастацтва. Наадварот, гэта пацвярджае, што мастацтва там служыць інтарэсам працоўных мас.

Чаму-ж невялічкая група людзей са скажоным смакам, стараецца нас пераканаць, што сучасныя мастакі - недарсткі — гэта людзі з вялікім талентам? Нічога з гэтага не будзе, мы не ўспрымем мастацкіх недарэчнасцей, ані як

«Прыгожая жанчына».

праўдзівасць адлюстравання з'яў, ані як мастацтва.

С. СКІБІЧ.

Ад рэдакцыі: А што другія чытачы думаюць аб навачэсным маляр-стве. Напішыце нам аб гэтым.

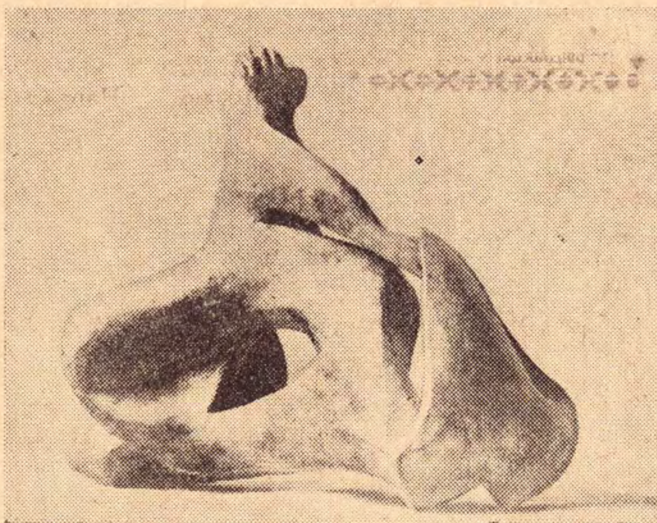

Скутэр.

Ці ведаеш ты ...

што слова «фестываль» у перакладзе з латынскай мовы абазначае свята: паказ, агляд дасягненняў, мастацтва — тэатральнага, музычнага, кіно.

Фестывалі, як музычныя святы, упершыню пачалі праводзіцца ў канцы XVIII стагоддзя ў Германіі. Сваё далейшае развіццё яны атрымалі ў XIX стагоддзі. У 20-х гадах таго-ж стагоддзя музычныя фестывалі наладжваліся перыядычна ў розных гарадах Германіі і Швейцарыі. У 1846 годзе быў праведзены першы фестываль у Парыжы, а ў 1855 годзе адбыўся вялікі Франка-Бельгійскі фестываль.

У XX стагоддзі былі шырока распаўсюджаны міжнародныя фестывалі: музычныя — «Пражская вясна» (Чэхаславакія), «Фларэнтыйскі май» (Італія), «Тыдзень Сібеліуса» (Фінляндыя) і інш.; кінофестывалі — у Кане (Францыя), Карлавых Варах ... (Фінляндыя) і інш. На радзіме геніяльнага Шэкспіра ў Стратфордзе праводзіцца тэатральны фестываль, які названы яго імем і сапраўдваджвецца пастаноўкай лепшых твораў Шэкспіра.

Па ініцыятыве Сусветнай федэрацыі дэмакратычнай моладзі і Міжнароднага саюза студэнтаў з 1947 года пачалі наладжвацца Сусветныя маладзёжныя святы.

Барацьба са шкоднікам саду

Жэня Антанюк з Войшкаў, Бельскі павет, піша: «Многа фруктовых дрэвак нішчаць нам чарвякі. Яны з'ядаюць лісце і праз нейкі час сохне цэлае дрэва. Мы не ведаем, што рабіць, каб іх пазбавіцца?».

АДКАЗ: Вялікія страты фруктовым дрэвам прычыняюць насякомыя шкоднікі. Лічынкі (лярвы) насякомых вельмі інтэнсіўна растуць і патрабуюць многа корму. Вядомыя ёсць выпадкі агалочвання дрэў з лісцяў у вельмі кароткі час вуснямі купроўкі - рудніцы ці брудніцы-непаркі. Зразумела, што пазбаўленае лістоты дрэва хварэе і не дае пладоў.

Апрача гэтага, так званая, слюзоўніца шкілетуе лісці, саскробваючы з іх мякіш, пакідаючы толькі ўжылкаванне і лісток выглядзіць нібы сетка, і пасля сохне. Дэфармацыю, карлікаватасць лісцяў і парасткаў (памаладкаў), акучаравенне і скручванне лісцявой бляшкі прычыняюць мядоўкі і мошкі.

Каб абараніцца ад гэтых шкоднікаў, трэба ад восені да ранняй вясны знішчаць гнёзды яйкаў такіх шкоднікаў, як купроўка - рудніца, брудніца - непарка, праз саскробванне іх і спальванне, а яечка брудніцы - непаркі можна знішчаць шмаруючы мейсцы іх знаходжання нафтаю або садоўніцкай карбалінаю.

У перыяд развіцця гусеніц трэба апырскаць дрэвы «Azotoxam».

Барацьбу са слюзоўніцай праводзіцца праз апырскванне дрэў у пачатковай стадыі развіцця гусеніц нікатынавымі сродкамі і «Azotoxam».

Добрых вынікаў можна таксама дабіцца апыльваючы дрэвы спарашкаваным вапнай.

З мэтай знішчэння гнёздаў яечак мядоўкі і мошкі апырскваецца дрэвы ў канцы зімы садоўніцкай карбалінаю, а ў вясенне - летні перыяд знішчаецца гусеніцы праз апырскванне дрэў нікатынавымі прэпаратамі з дадаткам масла.

Мгр. В. ТРАХІМОВІЧ

Карысна ведаць, што ...

нажы лёгка і хутка навточваюцца, калі папярэдне лязо нажоў апусціць на поўгадзіны ў слабы раствор паваранай солі. Не рэкамендуецца мыць нажы гарачай вадой, ад гэтага яны тупяцца.

*

Люстра добра мыць растворам, які рыхтуецца са шклянкі вады, сталовай лыжкі віннага воцату і 20 рамаў тоўчанай крэйды. Гэты раствор кіпяціцца, потым яму трэба даць адстаяцца. Працэршы люстра гэтай сумессю, трэба ўзяць кавалачак анучкі або ліст газетнай паперы і насуха выцерці люстра.

*

Шарсцяную рэч (штаны, пінжак, сукенку) можна лёгка паправіць наступным чынам. Бліза ссунуць краі парванай рэчы, падкласці пад дзірку той-ж кавалачак матэрыі, папярэдне густа змазаўшы яго яечным бялком, прыпрасаваць з адваротнага боку гарачым прэсам.

ЗЫГМУНТ БУРЧАК-АБРАМОВІЧ

Е. Ф. Карскі

25 красавіка мінула 26 г. як у Ленінградзе памёр акадэмік Ефім Фёдаравіч Карскі.

Сярод шматлікіх навуковых твораў гэтага даследчыка і моваведа, палеографа і этнографа — для нас мае значэнне накіраванасць і праца ўсяго жыцця праф. Карскага, яго ныя адносіны да паглыблення веды на навуковых прынцыпах — аб беларускай мове і беларускім народзе.

У часе, калі мы — маладыя чытачы «Нашай Нівы» ў розных кутках Беларусі і «цэнтральных губерніях Імперыі» а іншыя, з ласкі царскіх прыгнятальнікаў «у месцах так атдаленых» Сібіры і Мурханскай краіне пачыналі працу над «асабістай» беларускай ведай і шукалі матэрыялаў — давалі тоўсты том у зеленаватай вокладцы «Е. Ф. Карский — Белорусы» — быў цяжкім пачаткам.

Аднак гэты том навуковай працы пачынаецца эпіграфам з Неслухоўскага (Янкі Лучыны), эпіграфам які старэйшая, генерацыя беларускіх дзеячаў добра памятае.

«Сонца навукі скрозь хмары цёмныя
Прагляне ясна над нашай Нівою
І будуць жыці дзеткі патомныя
Добраю доляй, доляй шчасліваю».

Мастацкі змест слоў песняра, які служыў як «мотто» для навуковай працы — адразу адкрываў становішча беларускага вучонага, які ўсім сэрцам хацеў убачыць сваю Бацькаўшчыну (Заўсёды лічыў сябе беларусам) у «добрай, шчаслівай долі».

Гэткім чынам, для людзей старэйшага пакалення праца праф. Карскага — гэта не толькі спадчына мінулага, а вечна жывое рэха маладых імкненняў.

Першай працай, якая выявіла Карскага, як даследчыка ў галіне беларускай мовы, быў нарыс «Белорусские песни села Березовца, Новогрудского уезда, Минской губернии» (1884—1885).

У 1885 г. з'яўляецца: «Обзор звуков форм белорусской речи». У прадмове Карскі піша, «што датычыць навуковых даследаванняў беларускай мовы — можна сказаць, што іх зусім няма».

Гэткім чынам працу Карскага лічым першай.

Дысертацыя Е. Ф. Карскага на магістра (1893) была першай ва універсітэцкай практыцы, дысертацыяй, прысвечанай беларускай мове.

Карскі — як прафесар Варшаўскага Універсітэта піша аб мове літоўскіх летапісаў, лета праводзіць на Беларусі (м. інш. у вёсцы Падлессе і Баслоўца ў Случчыне), устанаўляе граніцы беларускіх дыялектаў, цікавіцца этнаграфічнай картай беларусаў.

У выніку атрымоўвае залатую медаль Акадэміі Навук, малую «ламаносаўскую» прэмію Акадэмія назначае яго сваім членам - карэспандэнтам.

У 1903 г. у Варшаве выйшаў першы том кго працы пад загалоўкам «Белорусы» 466 старон зместу.

1908 г. прыносіць нам другі том («Язык белорусского племени), наступны датычыць асноў беларускай мовы («Синтаксис»). Далейшыя кніжкі выходзяць паступова; паміж выхадам I тома і III прайшло 19 год.

Вялікую пашану для працы акад. Карскага, для яго ных поглядаў і метадаў, для ўзбагачэння веды аб роднай мове, выказалі найлепшыя рускія вучоныя як напрыклад: праф. Шахматаў (той самы, які шмат пазней запрасіў М. Багдановіча, каб спецыялізаваўся ў Пецярбурзе на кафедры беларускай літаратуры), праф. Ляпуноў і іншыя. У 1929 г. Карскі быў выбраны сябрам Чэшскай Акад. Навук.

Беларуская навука, беларускія вучоныя, штогод адкрываюць новыя магчымасці для даследаў мовы і літаратуры, па ўсім свеце ідзе слава беларускіх пісьменнікаў і паэтаў.

У развіцці ясных навуковых форм беларускай мовы, працуючы ў цяжкіх абставінах, Карскі адыграў вялікую ролю.

А што працаваў з думкай аб Бацькаўшчыне сведчаць словы Карскага з прадмовы да II тома «Беларусаў»; ён піша, што апрацаваў з захапленнем і «любоўю», таму што сам «прыродны беларус».

У працы старога прафесара беларуса гарманіўна звязаліся навука — і сэрца.

З ЖЫЦЦЯ
Беларускага грамадска-культурнага таварыства

У ГАДАВІНУ УТВАРЭННЯ ВАРШАУСКАГА АДДЗЕЛА БГ-КТ

11 мая г. г. Варшаўскі Аддзел БГ-КТ адзначыў першую гадавіну свайго існавання. У гэты дзень адбылося ўрачыстае пасяджэнне, на якое прыбыла звыш 300 асоб. Пасля афіцыйнай часткі выступіў з багатай праграмай Варшаўскі Беларускі хор.

НОВЫЯ ВЫСТУПЛЕННІ

Гарадоцкі Беларускі драматычна-харавы калектыў пашыраючы сваю дзейнасць у галіне развіцця беларускай культуры, 27.IV г. г. выступіў перад жыхарамі Гарадка, а 12 мая быў радасна сустрэнуты жыхарамі Свіслачан (Беластоцкі павет).

Абодва выступленні прайшлі ў атмасферы вялікага зацікаўлення да сваёй роднай беларускай культуры.

Асабліва вылучаліся майстэрскім выкананнем роляў грам. грам. Аляксандар Пятэльскі і Марыся Кандрацюк.

* * *

Нядаўна ў вёсцы Аўгустова (Бельскі павет) сарганізаваўся Беларускі калектыў мастацкай самадзейнасці, які ўжо налічвае больш 20 хлопцаў і дзяўчат.

У мінулую нядзелю гэты калектыў ставіў п'есу — «Мікітаў лапаць». Хор і танцавальная група далі шмат беларускіх песень і танцаў.

Сяляне з вялікай радасцю прывіталі першае выступленне маладых артыстаў — аматараў.

Складчыны на Выдавецкі фонд Беларускага грамадска-культурнага таварыства

Бельск

201) Л. Савіцкая — 3 зл., 202) Г. Перавой — 2 зл., 203) М. Вашчук — 1 зл., 204) М. Нестэрук — 1 зл., 205) Г. Федарук — 3 зл., 206) М. Сакоўская — 1 зл., 207) М. Рошчэнка — 1 зл., 208) У. Мусько — 1 зл., 209) Р. Пятроўскі — 3,40 зл., 210) Е. Маццюк — 2 зл., 211) В. Чэрвінскі — 2,50 зл., 212) П. Грыгорук — 2 зл., 213) Р. Головачук — 3 зл., 214) Р. Калішэвіч — 4 зл., 215) Г. Скарбіловіч — 2 зл., 216) У. Мазурук — 1 зл., 217) В. Краўчук — 1 зл., 218) Н. Шымчук — 2 зл., 219) В. Капановіч — 3 зл., 220) Л. Владзіміроў — 2 зл., 221) А. Ігнатовіч — 3 зл., 222) І. Герман — 7 зл., 223) Е. Іванюк — 10 зл., 224) М. Свентахоўскі — 2 зл., 225) В. Снарскі — 2 зл., 226) П. Міхалюк — 3 зл., 227) З. Осцепюк — 2 зл., 228) М. Андрэюк — 3 зл., 229) М. Андрэюк — 3 зл., 230) Г. Артышэвіч — 3 зл., 231) М. Белаказовіч — 3 зл., 232) З. Багацэвіч — 3,50 зл., 233) Л. Хаманюк — 3 зл., 234) А. Хомка — 5 зл., 235) Н. Чубрык — 4 зл., 236) Г. Фірсовіч — 3 зл., 237) А. Федаровіч — 60 зл., 238) А. Герасімюк — 3 зл., 239) В. Юхімовіч — 3,50 зл., 240) О. Ярашэвіч — 2 зл., 241) М. Казімерук — 1 зл., 242) Т. Карыцкая — 16 зл., 243) Л. Гарбацэвіч — 4 зл., 244) М. Ігнатовіч — 3 зл., 245) Н. Ігнатовіч — 3 зл., 246) Р. Ляшэвіч — 3 зл., 247) М. Мінюк — 4 зл., 248) Ж. Маскоўчук — 3 зл., 249) А. Мартыновіч — 4 зл., 250) М. Максымюк — 3 зл., 251) А. Нікалаюк — 3 зл., 252) Н. Анацік — 4,50 зл., 253) Н. Асташэвіч — 5 зл., 254) Н. Пашкоўская — 3 зл., 255) Л. Пракапюк — 4 зл., 256) Л. Рамановіч — 3 зл., 257) З. Савіцкая — 4 зл., 258) Н. Смачная — 3 зл., 259) В. Сычэўская — 3 зл., 260) М. Шафран — 3 зл., 261) М. Шклярук — 3 зл., 262) В. Шуй — 3 зл., 263) Н. Томчук — 5 зл., 264) Л. Васілюк — 3,50 зл., 265) М. Васілеўская — 4 зл., 266) З. Зубрыцкая — 3 зл., 267) А. Паўлючук — 2 зл., 268) А. Выркоўская — 5 зл., 269) І. Турковіч — 5 зл., 270) В. Сасна — 5 зл.

271) Л. Лемеш — 5 зл., 272) А. Міхальчук — 5 зл., 273) А. Васілюк — 5 зл. 274) М. Антыховіч — 5 зл., 275) З. Дзенісюк — 5 зл., 276 М. Шафран — 5 зл., 277) Ю. Войцковіч — 5 зл., 278) А. Цэха — 5 зл., 279) І. Семенгоўская — 5 зл., 280 В. Хаманская — 5 зл., 281) М. Бурак — 3 зл., 282) З. Анапік — 5 зл., 283) М. Дзімітрук — 5 зл., 284) І. Зенюк — 3 зл., 285) Л. Смалеўская — 5 зл., 286) А. Дамброўская — 5 зл., 287) З. Борута — 5 зл., 288) Л. Панасюк — 5 зл., 289) А. Каршак — 5 зл., 290) Т. Якімовіч — 5 зл., 291) Л. Бялецкі — 10 зл., 292) У. Бярэсцюк — 2 зл., 293) А. Бажко — 5 зл., 294) У. Бурыла — 2 зл. 295) І. Чыквін — 5 зл., 296) Ю. Дзімітрук — 5 зл., 297) У. Дземянюк — 4 зл., 298) Я. Федарук — 2 зл. 299) Я. Калішэвіч — 2 зл., 300) М. Карчэўскі — 5 зл., 301) С. Карбоўскі — 2 зл., 302 В. Кавальчук — 5 зл., 303) І. Кандрацюк — 5 зл., 304) Д. Краўчук — 2 зл., 305) П. Леанюк — 5 зл., 306) У. Левоцюк — 3 зл., 307) М. Мураўскі — 5 зл., 308) І. Беразавец — 2,10 зл., 309) І. Дуброўскі — 10 зл., 310) А. Гладкевіч — 7,30 зл., 311) П. Грыгарук — 5,30 зл.,

(Працяг будзе)

Звяртаемся далей з заклікам да ўплочвання добраахвотных складчын на Выдавецкі Фонд.

Грашовыя складчыны ўплочвайце на:

Konto PKO Nr 12-9-165 w Białymstoku — Zarząd Główny Białoruskiego Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego z zaznaczeniem „Fundusz Wydawniczy".

НАРАЎСКІЯ П'ЯНІЦЫ

15 мая г. года. Серада гадзіна 14.00. Гарачы дзень веснавых прац. Вакол невялічкага пасёлка Нараўка ў Гайнаўскім павеце работа, так сказаць, у поўным разгары. Працавітыя жанчыны заканчваюць пасадку бульбы. У са-

май Нараўцы на вуліцах цішыня. Толькі дзе-нідзе можна сустрэць старэнькую бабульку, якая забаўляе сваіх унукаў у халадочку. Усе працуюць.

Праходзячы ля «Гасподы» мы пачулі захрыплыя, запіячаныя жаночыя галасы:

...Мы з харошага роду
П'ем гарэлку, як ваду...

даносілася з прычыненых дзвярэй. Зацікавіла нас гэта. Мы зайшлі ў «Гасподу». Пасярэдзіне залы застаўленай столікамі, хістаючыся, ды абдымаючыся з сабой, гаманілі захрыплымі галасамі дзве пажылыя, у дрызіну п'яныя жанчыны.

Убачыўшы нас, яны вымоўна выгібаючы свае запіячаныя фігуры, ліслліва пачалі запрашаць нас да сваёй кампаніі.

Калі мы адмовілі, яны ўзялі яшчэ адну чвэртку гарэлкі, выйшлі на парог «Гасподы» і пачалі піць далей. Па вуліцы разыходзіліся іх грубыя, піяцкія прыпеўкі. Вакол п'яніц сабралася купка цікавых дзяцей.

Хто такі гэтыя п'яныя жанчыны? Гэта жыхаркі Нараўкі: ВОЛЬГА СТАНКЕВІЧ і ЗОСЯ СТУЛЬГІС — вядомыя ў аколіцы налаговыя п'янюгі, пастаянныя наведвальніцы і авантурніцы нараўскай «Гасподы».

З. Стульгіс — маці, якая мае трое дзяцей. Наймалодшы, 13-гадовы сын Станіслаў не ходзіць у школу. Няма ў што апрануцца — бо маці п'яніца — усё выцягвае з хаты ды прапівае.

В. Станкевіч — маці двух дзяцей. Яна нічым не розніцца ад п'яніцы З. Стульгіс. Усё цягне з хаты ды прапівае.

Вельмі цікава, чаму Грамадская рада і камендант МО ў Нараўцы, тав. Васіль Лаўрашук праз пальцы глядзіць на ўчынкі гэтых п'яніц, якія дэмаралізуюць нараўскую моладзь і дзяцей.

(вб і ао)

Мала цікавяцца сельскагаспадарчымі машынамі

У Сакольскім павеце сяляне мала праяўляюць зацікаўленнасці сельскагаспадарчымі машынамі. Аб гэтым сведчыць той факт, што сельскагаспадарчыя машыны, жняяркі, капачкі, малатарні і іншыя машыны яшчэ не раскупляны з былых ГОМ-аў, якія, як усім вядома, у апошнім часе зліквідаваны.

Адных толькі сеялак у Сакольскім павеце не прадана яшчэ звыш 300 штук. Нямала таксама ёсць яшчэ ў продажы і другіх машын.

М. Х.

Следам неапублікаванага лісту

У канцы сакавіка ў нашу рэдакцыю звярнуўся са скаргай на працаўнікоў Зямельнай Управы ў Гайнаўцы жыхар вёскі Дубіны — грам. Сцяпан Гіншт. Змест скаргі быў наступны: Сцяпан Гіншт ад даўжэйшага часу дамагаўся, каб павятовыя ўлады надзялілі яму кавалак зямлі з Дзяржаўнага Фонду. Аднак просьбу яго залатвілі адмоўна. У выніку нашай інтэрвенцыі, як паведамляе нас Ваяводскі Зямельны аддзел, Сцяпан Гіншт атрымаў 0,25 гектара зямлі.

М. Х.

Цэны на рынку ў Беластоку 1 г. V. 1957 г.

жыта за 100 кг	280—290 зл.
пшаніца за 100 кг	330—350 зл.
авёс за 100 кг	370—380 зл.
ячмень за 100 кг	330—350 зл.
бульба за 100 кг	75—80 зл.
гарох за 1 кг	4—5 зл.
цыбуля за 1 кг	7—8 зл.
морква за 1 кг	2—2,20 зл.
курыца 1 штука	35—40 зл.
яйкі адна пара	2,70—3,00 зл.
малако 1 літр	2,40—3 зл.
смятана 1 літр	17—19 зл.
масла 1 кг	45—48 зл.
свініна за 1 кг	27—28 зл.
саланіна за 1 кг	29—31 зл.

(я.ш.)

УВАГА, НЕ РУШ РУКАМІ!

Дарагія чытачы, яшчэ шмат дзе можна ўбачыць міны, бомбы, гранаты, снарады і шмат

іншых выбуховых матэрыялаў, якія пратрывалі ад вайны па сённяшні дзень. З імі трэба надта асцярожна абыходзіцца, лепш не чапаць самому, а паведамляць аб гэтым, калі знойдзеце нешта такое, міліцыю і Прэзідыумы Народовых радаў, нельга забаўляцца імі, як гэта некаторыя робяць, бо можна пакончыць смерцю.

На здымку бачыце плакат, на якім паказана некалькі відаў гэткіх «забавак», а пад імі надпіс: «Не чапайце мінаў, бомбаў і снарадаў. Пагражае табе смерць, або калецтва».

Абавязкам кожнага грамадзяніна з'яўляецца паведаміць бліжэйшы Прэзідыум Народовай рады або міліцыйную камендатуру аб знойдзеных снарадах і іншых выбуховых матэрыялах.

Маркі Выдавецкага фонду

Ужо хутка выйдуць з друку каляровыя маркі Выдавецкага фонду Галоўнага Праўлення

БГ-КТ. Маркі будуць па: 1 зл., 2 зл., 5 зл. і 10 зл.

Вышэй рэпрадукуем марку па 10 зл.

Дзе-б тут купіць беларускую пласцінку?...

Люблю я беларускую музыку, таму і пастанавіла купіць сабе беларускія пласцінкі. Але... Хочаш, ды не возьмеш. Шукала ў Бельску — няма. У Беластоку і тут таксама няма. Нідзе ў продажы няма беларускіх пласцінак.

Які жаль! А так хацелася-б час-ад-часу ў хаце паслухаць беларускай песні ці танца.

Чытач з Бельска.

АДКАЗЫ РЭДАКЦЫІ

Іван С. з Б. піша: Да студзеня 1956 г. я працаваў прадаўшчыком у мясцовай краме. У сакавіку бягучага года праўленне кааператыва зажадала ад мяне заплаты 1.500 зл. закідаючы, што быццам не разлічыўся ў часе маей працы. Мне здаецца (добра не памятаю), я нічога не вінен, ніякіх даўгоў не маю.

Што мне рабіць з гэтай справай?

Адказ: Трэба перш за ўсё канкрэтна высвятліць, аб што кааператыву разыходзіцца.

Калі-б кааператыў абаснаваў свае патрабаванні на тым, што Вы невыконваючы сваіх абавязкаў, наразілі яго на шкоду — то Вам трэба памятаць, што ўсякія парахункі паміж працадаўцам і працаўнікам, вынікаючыя з умовы працы, могуць правадзіцца толькі на працягу аднаго года ад развязання ўмовы працы. У такім выпадку кааператыў не мог-бы даходзіць ад Вас звароту гэтых грошай; па сколькі мінула ўжо больш чым год часу. Гэта трэба растлумачыць праўленню кааператыва і гэтым бараніцца ў судзе, калі-б яны справу накіравалі ў суд.

Магчыма, што яны абвінавацяць Вас у тым, што Вы гэтыя грошы прысвоілі, або расходавалі іншым незаконным спосабам. Тады іх абавязкам будзе даказаць, што такія абвінавачанні аснаваны. Калі-ж яны будуць беспадстаўны — Вы зможаце бараніцца ад іх перад судом, калі аж так справа пойдзе.

В. С.

*

ГРАМ. АЧАРОТ — падайце Ваш адрас.

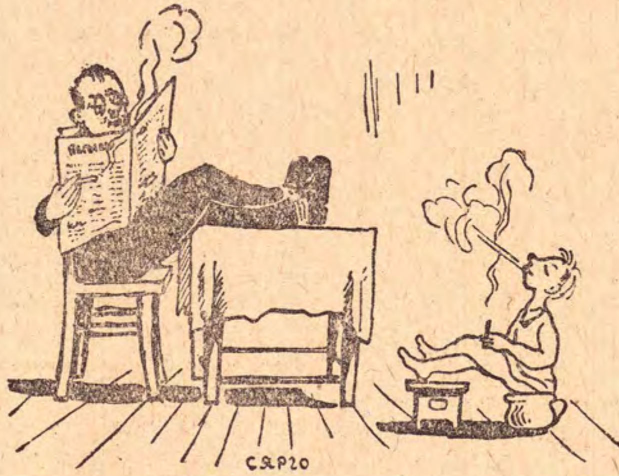

Прыклад ідзе з верху..

Парады дзяўчынам

Мяне могуць спытаць, чаму я займаюся жаночымі справамі.

Прызнаюся, я гэта толькі з сімпатыі да «Нівы». На жанчынах не толькі наш штотыднёвік, але ўвесь свет апіраецца.

Жанчыны — гэта магугнасць, сіла. Калі б так кожная вясковая гаспадыня звярнула ўвагу на друкаваныя ў «Ніве» парады для жанчын і пачала курстаць свайго мужыка, каб ён падпісаўся на «Ніву», а го і сама дала пісьманосцу чатыры пары яек замест грошай — то тыраж быў бы вялікі.

Вядома, галавой у хаце з'яўляецца мужчына, а жанчына — шыя, але куды шыя павернецца — туды і галава. Шануючы жанчын і жадаючы шчасця дзяўчынам — пастараюся даць ім парады, дзеля засцеражэння ад памылак пры выбары мужоў.

Мілыя дзяўчынкі, калі кучаравы хлопец падкручваецца да вас мелкім бесам, расцягвае перад вамі свой гармонік і напявае любоўныя песні, не надта верце такому.

Прыглядзецеся яму ўважліва. Вядома, хлапцу прыпякае жаніцца і ён стараецца як найхутчэй ў сваяцтво да вашых бацькоў трапіць, але тут вы ўважайце каго ў хату бярэце.

Каб не памыліцца — апрацуйце для жаніха падрабязную анкету на сто пытанняў. Няхай ён адкажа як стаіць справа з гарэлкай, п'е ён на свой кошт ці на чужы, пасля каторай шклянкі валіцца з ног і г. д.

Трэба неабходна даведацца, як ён глядзіць на іншыя дзяўчыны, ці не згодны часам жаніцца з вашай сяброўкай.

Выясніце, колькі разоў ваш выбраны быў закаханы на смерць, а колькі да шаленства. Калі падобныя выпадкі былі — то чаму ў вас закахаўся спакойна — гэта вельмі падазроны момант. Даведайцеся як у яго з заробкам, ці зможа ён утрымаць жонку, ці мо' думае к... ам цесця працаваць.

Калі анкета будзе выпаўнена — збярыце сямейную нараду і няхай старэйшыя, вопытныя людзі размяркуюць як паступіць. Калі маеце цётку не замужнюю — сачыце за яе захаваннем, а то яна вас адгаворыць ад замужжаства і сама з кандыдатам абкруціцца.

Калі вырашана кандыдатуру жаніха прыняць — бярыце яго да сябе на двухгадовае выпрабаванне. Упарадкуйце яму каморку на гары і на працягу выпрабавальнага перыяду будзеце маглі спраўдзіць ці не налгаў хлопец у анкеце.

Працуючы ў вас бясплатна жаніх узмоцніць вашу гаспадарку, а сапраўдная любоў павінна вытрымаць падобныя выпрабаванні.

Калі падвернецца другі жаніх — рабіце з ім тое самае, з двух работнікаў больш карысці чым з аднаго.

Памятайце аб тым, што ў сучасны момант развіццё сельскай гаспадаркі важнейшае чым жаніцьба.

Мой сябра мае такую прыгожую дачку, што ў яго пой вёскі працуе, ужо дзесяць карой гадуе, а дачкі замуж яшчэ не аддаў.

Дзядзька Лявонь

ГАНДАЛЬ

У вясковых крамах,
Знае ўся краіна,
Таргуюць ГС-ы
Гарэлкай і вінам.

Хусткі не дастанеш —
Кабеткі гавораць.
І за матэрыялам
Трэба ехаць у горад.

Марнуюцца яйка,
Крамар не прымае.
— Зразумейце людзі,
Скрынак не хватае.

Прыходзяць рэбяткі:
— Прадайце шкарпэткі!
— Нямаш у нашым краме —
Выбачайце дзеткі!

— Мне сашнік зламаўся
— Мне трэба падкову.
Эй, крамар, не дбаеш
Зусім пра АБНОВУ!

КОРАНЬ

Пабожныя

Адзін селянін улез у агарод свайго суседа красці капусту і, каб не баяцца грэху, пачаў лічыць качаны: «першы, другі, трэці, чацвёрты, пяты, шосты»; кладучы іх да мяшка, а сёмы качан пакідаў расці на градзе, кажучы: «Сёмы... не крадзі» і пачынаў ад пачатку.

Пачуў гэта гаспадар, узяў кій, незаўважаны падкраўся да злодзея і пачаў яго абкладаць кіям, лічучы за кожным разам: «першы, другі, трэці, чацвёрты», а пяты... «не забівай!».

Сон

Мужык кажа да жонкі: — Ведаеш, Тэкля, вельмі нешта добрае я сягоння прысніў.

Жонка: — Я т'кі дагадалася, бо праз сон ты крыкнуў: «дай, ящчэ поўлітра!».

Факір на пустыні

А-а-а-!

— Да вожыка Факір не прызвычаены.

Не дадумаўся

Адзін гаспадар паказвае сябру свой сад.

— Вось, гэтая яблыня, — кажа ён, — мае 5 гадоў. Мы раз з жонкай пасварыліся і на гэту памятку пасадзілі яблыню.

— Вось які я дурны — кажа сябра. — Чаму я да гэтага не дадумаўся, да гэтай пары меў бы вялікі сад.

НАРОДНЫЯ ПАГАВОРКІ

Якое дрэва, такі клін, які бацька, такі сын.

Не карай цябе Божа нічым, толькі другам ліхім.

Каб гэта, што ты на мяне думаеш, даў сабацы, то адразу скруціўся-б.

Ой, у садзе — вінаградзе
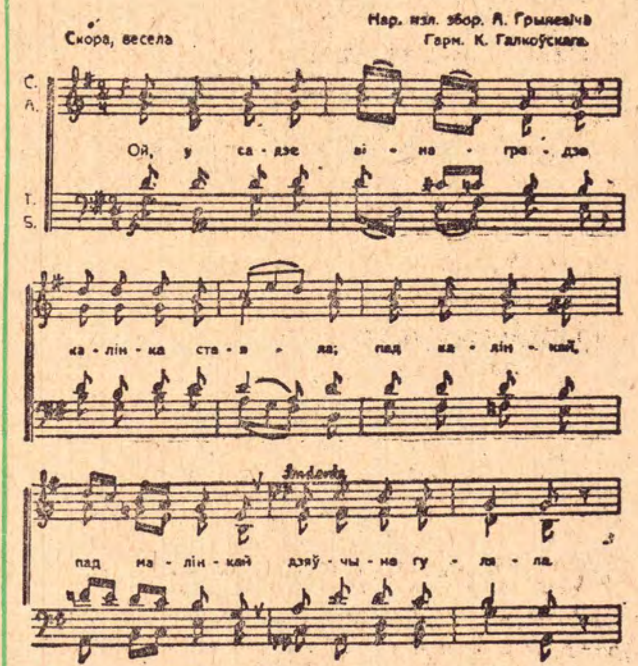
Ой у садзе — вінаградзе калінка стаяла,
Пад калінкай, пад малінкай дзяўчына гуляла.
Скуль ні ўзяўся тут Іванька, дзявоцка спадманка,
Ён вытаптаў чорну сцежку к дзеўцы пад ваконца.
Як вытаптаў чорну сцежку, перастаў хадзіці,
Як учыніў худу славу, перастаў любіці.
Ой за рэчкай, за ракою музыканты йграюць;
Там-жа-ж маю міленькую да шлюбу ўбіраюць.
Убірайце не ўбірайце, не ваша я буду,
Ды я-ж гэтай худой славы павек не забуду.

КРАСВОРД

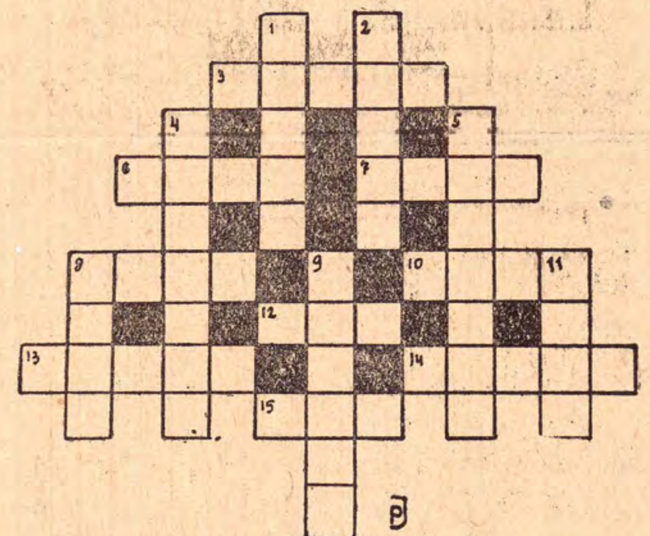

ПА ВЕРТЫКАЛІ:

1. Бачым на небе, інакш назва беларускага часопіса для дзяцей.
2. Чорная птушка, падобная да вароны, гнездзіцца ў комінах.
4. Найлепшы грыб.
5. Прозвішча героя — совецкага войска, які загінуў у Польшчы, накрыўшы сваім целам нямецкі кулямёт.
8. Сядаем у поўдзень за сталом і дружна спажываем.
9. Ранняя зорка, назва гістарычнага карабля, які першы даў выстрэл, заклікаючы на барацьбу ў дні Кастрычніцкай рэволюцыі.
11. Мужское імя — здрабнела.

ПА ГАРЫЗАНТАЛІ:

3. Інакш непрыяцель.
6. Атрымліваем і складаем там грошы.
7. Памяшканне ў якім збіраемся пабавіцца, пачытаць і г. д.
8. Жыхар Арабіі.
10. Месца адпачынку.
12. У кожным пакоі ёсць чатыры.
13. Інакш мятла.
14. Самая вялікая рака ў Польшчы.
15. Дамовая жывёла, вельмі любяць яе дзеці.

Сярод тых чытачоў, якія да 15.VI г. г. прышлюць правільныя развязкі, будзе разлясавана 10 кніжных узнагарод. Р.

Галоўны рэдактар ГЕОРГІ ВАЛКАВЫЦКІ

„NIWA" Organ Białoruskiego Towarzystwa Społeczno - Kulturalnego w Białymstoku. Adres redakcji: Białystok, ul. Manifestu Lipcowego 25, tel. 25-89. Warunki prenumeraty: miesięczna — 2.40 zł, kwartalna — 7.20 zł, półroczna 14.40, roczna 28.80. Prenumeratę przyjmują wszystkie urzędy pocztowe i listonosze. Wydawnictwo: RSW „Prasa". Prenumeratę ze zleceniem wysyłki zagranicę przyjmuje PKWZ „Ruch" Warszawa. Należność wpłacać na konto PKO I-6-100024 Warszawa. Cena prenumeraty z wysyłką zagranicę wynosi: kwartalnie 10,15 zł, półrocznie 20,30 zł, rocznie 40,60 zł. Druk Białostockie Zakłady Graficzne, Nakł. 5000 T-10